高昌乐韵

GAOCHANG YUEYUN

中国·新疆 吐鲁番木卡姆

维吾尔传统乐舞木卡姆艺术，是在漫长的历史文化长河中逐渐形成的。她是隋唐『十部乐』或更早的汉代西域乐舞渊源汇流中的一朵浪花。

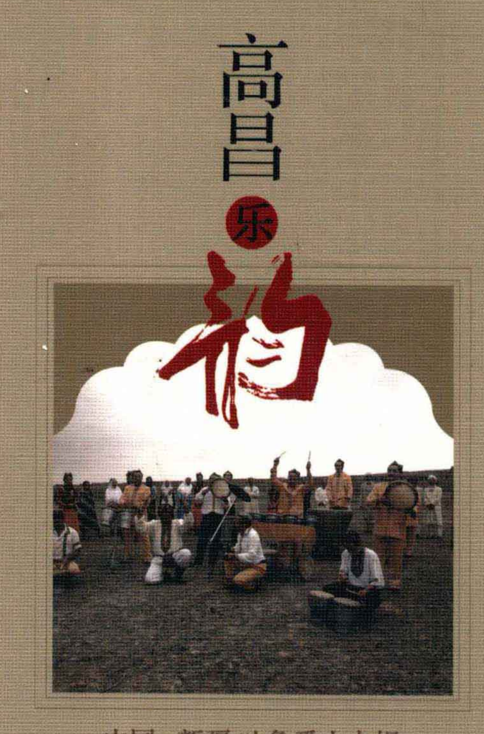
政府资助

湖南美术出版社

高昌

乐

中国·新疆 吐鲁番木卡姆

ISBN 978-7-5356-3662-1

9 787535 636621 >

定价：223.00元

高昌乐韵

中国·新疆 吐鲁番木卡姆

吐鲁番木卡姆

《高昌乐韵——中国·新疆吐鲁番木卡姆》编委会编

湖南美术出版社

图书在版编目（CIP）数据

高昌乐韵——中国·新疆吐鲁番木卡姆 /《高昌乐韵——中国·新疆吐鲁番木卡姆》编委会编—长沙：湖南美术出版社，2010.5

ISBN 978-7-5356-3662-1

Ⅰ. ①高… Ⅱ. ①高… Ⅲ. ①维吾尔族－民族音乐－简介－吐鲁番地区
Ⅳ. ①J607.215

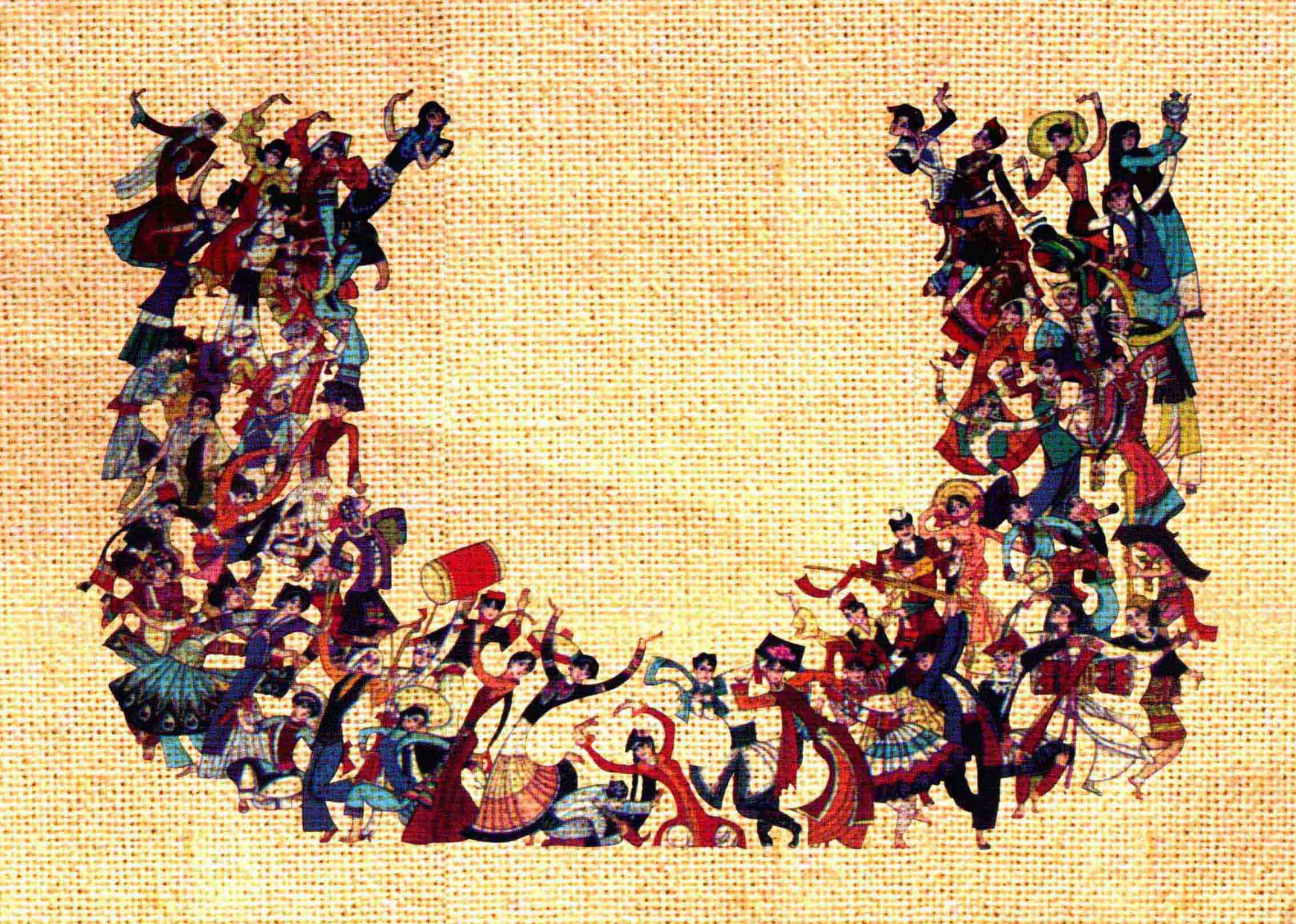
中国版本图书馆 CIP 数据核字（2010）第 082304 号

高 昌 乐 韵 中国·新疆吐鲁番木卡姆

编　　者：《高昌乐韵——中国·新疆吐鲁番木卡姆》编委会
责任编辑：谢爱友
责任校对：徐　盾
装帧设计：袁　峰
出版发行：湖南美术出版社
（长沙市东二环一段 622 号　邮编：410016）
印　　刷：深圳市彩美印刷有限公司
版　　次：2010 年 5 月第 1 版
2010 年 5 月第 1 次印刷
开　　本：889×1194　1/12
印　　张：20
印　　数：1－2000 册
书　　号：ISBN 978-7-5356-3662-1
定　　价：223.00 元

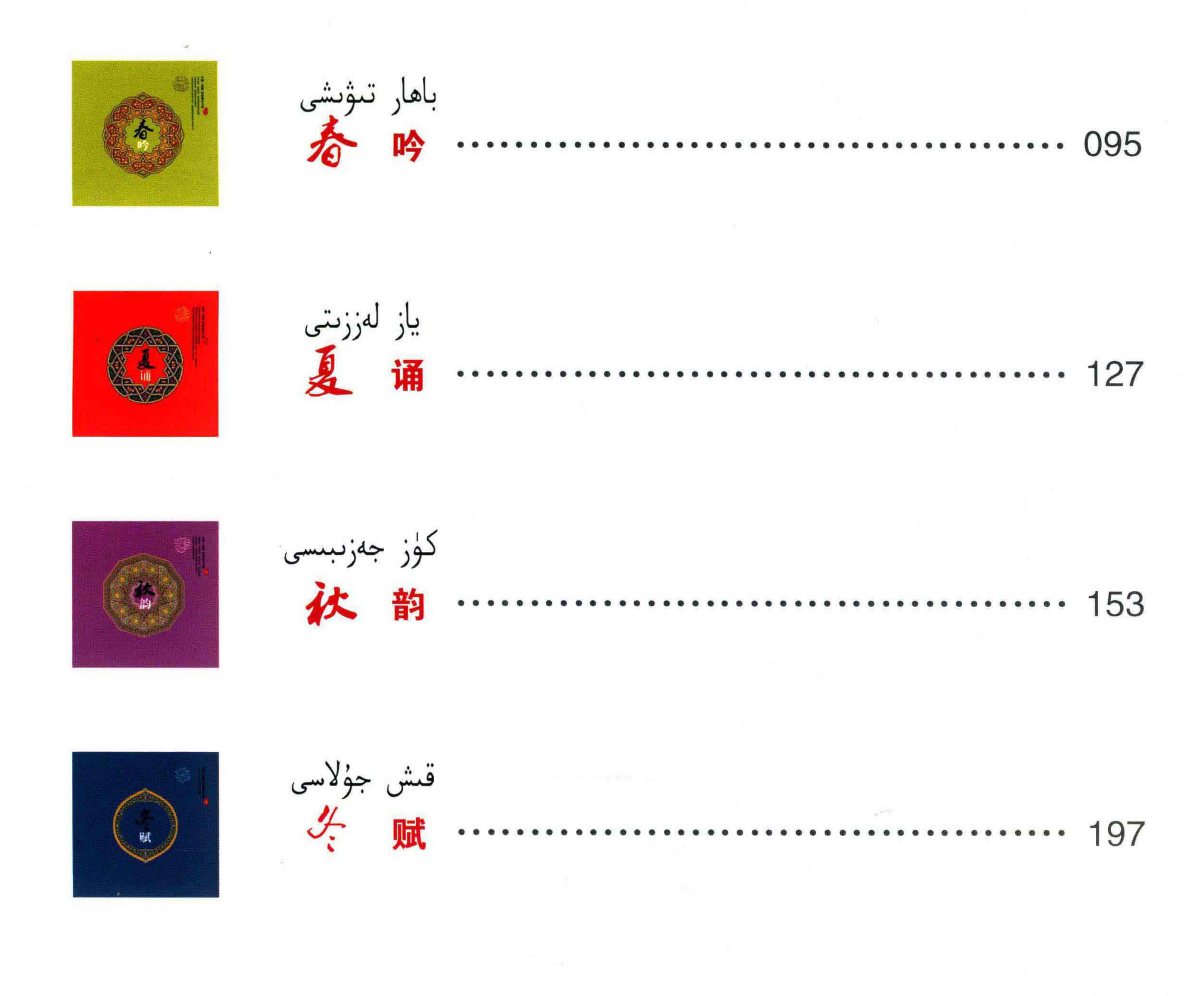

مۇندەرىجە

目录

吐鲁番是丝绸之路上一颗熠熠生辉的明珠,这里有深厚的历史文化积淀,曾经有24种文字和17种语言流通;这里有独特的地理风貌,炽热的火焰山和中国最低地艾丁湖令人充满遐想。绿荫遍布的葡萄架下歌舞升平,地下埋藏的各种矿产造福人类。

我们可以看到久远的历史原貌,静静地在这里展现,也可以看到仍然活着的非物质文化遗产——吐鲁番木卡姆,生生不息地传承。

近年来,我们开展了吐鲁番学研究,成立了吐鲁番学研究院,多次组织国内外专家学者进行学术交流,利用文化遗产保护研究机构和抢救保护规划,对交河古城、高昌古城、台藏佛塔、柏孜克里克千佛洞遗址、吐峪沟遗址进行抢救性、保护性维护修缮。

为积极推进丝绸之路(新疆段)申遗,我们先后出台了文博、文物保护的地方性条例,制订了保护抢修《规划》,举办了坎儿井工匠及管理(专业)人员培训班,第一批坎儿井保护维修工作已经展开。

2006年"吐鲁番木卡姆"被文化部列入第一批国家级非物质文化遗产保护名录。同时,我们还建立了吐鲁番地方民族、民间手工艺和民间传承人名录。由新疆维吾尔自治区人民政府命名的第一个新疆木卡姆传承中心也落成于鄯善县。

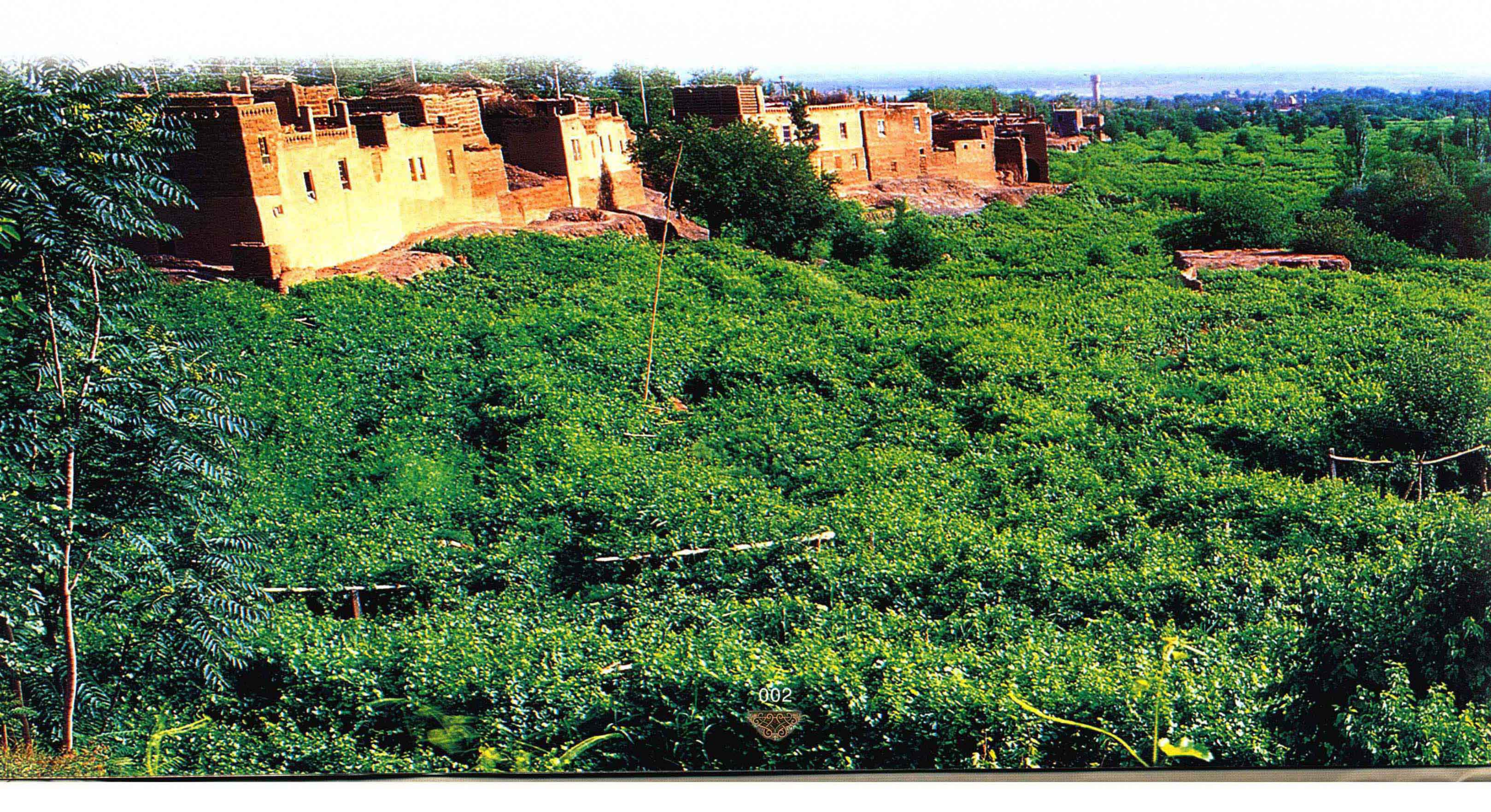
由中共吐鲁番地委宣传部和新疆维吾尔自治区艺术研究所(新疆维吾尔自治区非物质文化遗产保护研究中心)联合申报的课题《吐鲁番木卡姆研究》2006年获准立项。

多年来，许多专家学者的不懈努力，热爱木卡姆艺术的民众热情参与，使这个工作取得了有益成果。《吐鲁番木卡姆研究》课题组在原始收编的基础上，出版了这本画册，以此来推进木卡姆的研究和传承，古为今用，推陈出新。

火焰山，火热的心，葡萄架下，梦想成真。来自世界各地的朋友，欢迎你们来吐鲁番旅游、寻根、探奇。

中共吐鲁番地委书记：刘新胜

2010年1月26日

Foreword

The Turpan is a coruscating bright pearl in the silk road, it has profound historical culture sedimentary accretion, at one time there were 24 kinds of characters and 17 kinds of languages ever being used; there are unique geographical styles and features, the blazing Huoyan Mountain and the undermost lake in China,Aydingkol make people get full of reverie. It takes on a song and dance show of peace and prosperity all around under the verdure grape trellis, and all kinds of mineral deposit under the land benefit our human.

We can set eyes on farther historical natural form which is lying here silently. And we can also set eyes on the non–material culture heritage the "Turpan Mukamu",which is still living and has been carried on in an endless succession.

In recent years, we carried out Turpan study, and established the Turpan Research Institute, organized specialists and scholars from home and abroad to carry out academic exchange in many times, and utilized cultural heritage protection and research organizations,recovery–conservation programmes to carry out recovery and protection maintenance and repair for ruins of the Jiaohe Ancient City, Gaochang Ancient City, Taizang Buddhist Pagoda, and the Baizeklik Thousand Buddha Hole, and the ruin of Tuyu Gully.

In order to actively urge on heritage application for the silk road (the Xinjiang stretch), we made local regulations on culture museum and preservation of cultural relics, established protection and emergency repair "planning", and held karez artisan and management (professional) personnel training classes, the protection and maintenance and repair programme for the first batch of karez has already been carried out.

At the same time, we also established a directory for the local nationality and folk handicraftsmen and carrying–on folk persons of Turpan. The first Mukamu Carrying–on Center of Xinjiang for which the name was given by the Xinjiang Uygur Autonomous Regional People' s Government was also completed in the Shanshan County.

The nomination for the state west subject "Turpan Mukamu" which was jointly applied for by the publicity department of the Turpan Prefectural Party Committee of Communist Party of China and the Art Research Institute of Xinjiang Uygur Autonomous Region (the Non–material Culture Heritage Protection Research Center of Xinjiang Uygur Autonomous Region) has obtained approval. The "Turpan Mukamu" is also nominated in the first batch of state level non–material culture heritage protection directory by the State Culture Ministry.

Throughout the years, the unremitting efforts of many specialists and scholars and the zealous participation of public who love the Mukamu art have made the work obtain profitable achievements. Based on the original incorporation, the subject group of the "Study on Turpan Mukamu" is going to publish this book of Picture Album, and hereby promote the Mukamu study and carry on the Mukamu, making the past serve the present and putting forth new ideas.

The Huoyan Mountain shows seething heart, and dreams come true under grape trellis. Friends from all over the world, we welcome you to come to Turpan for tour, and seek roots and natural wonders.

Liu Xinsheng, Secretary of the CPC Turpan Prefecture Committee

January, 2010

كرىش سۆز

تۇرپان يىپەك يولىدىكى چاقناپ تۇرغان مەرۋايىت، ئۇ ئۆزىگە مول تارىخىي مەدەنىيەت مەزمۇنلىرىنى مۇجەسسەملىگەن، ئۆز زامانىسىدا بۇ جايدا 24 خىل يېزىق ۋە 17 خىل تىل ئىشلىتىلگەن؛ ئۇنىڭدىكى ئۆزگىچە جۇغراپىيىلىك مەنزىرە، يېلىنجاپ تۇرغان ئىدىقۇت تېغى ۋە ئېلىمىزدىكى دېڭىز يۈزىدىن ئەڭ تۆۋەن بولغان ئايدىڭكۆل سىزنى تەسسەۋۋۇر دۇنياسىغا باشلايدۇ. قويۇق سايە تاشلاپ تۇرغان ئۈزۈم باراڭلىرى ئاستىدا ناخشا- ئۇسۇل قاينايدۇ، يەر ئاستىغا كۆمۈلگەن كان بايلىقلىرى خەلققە بەخت يارىتىدۇ.

سىز بۇ يەردە يىراق تارىخنىڭ ئەينى قىياپىتىنىڭ جىمجىتلىق ئىچىدە نامايەن بولۇۋاتقانلىقىنى، ھەم زامانىمىزغا قەدەر ساقلىنىپ كېلىۋاتقان غەيرى ماددىي مەدەنىيەت مىراسى بولغان «تۇرپان مۇقاملىرى» غا ئۈزلۈكسىز ۋارىسلىق قىلىنىۋاتقانلىقىنى كۆرەلەيسىز.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، بىز تۇرپانشۇناسلىق تەتقىقاتىنى قانات يايدۇرۇپ، تۇرپانشۇناسلىق تەتقىقات يۇرتى قۇرۇپ، دۆلەت ئىچى- سىرتىدىكى مۇتەخەسسىس، ئىلىم ئەھلىلىرىنى تەشكىللەپ كۆپ قېتىم ئىلمىي مۇھاكىمە ئېلىپ باردۇق؛ مەدەنىيەت مىراسلىرىنى قوغداش تەتقىقات ئاپپاراتى قۇرۇپ ۋە قۇتقۇزۇش- قوغداش پىلانى تۈزۈپ، يارغول قەدىمي شەھرى، ئىدىقۇت قەدىمي شەھرى، تەيزاڭ مۇنارى، بېزەكلىك مىڭ ئۆي خارابىسى، تۇيۇق خارابىلىرىنى قۇتقۇزۇش، قوغداش خاراكتېرىدە رېمونت قىلدۇق ۋە تۈزىدۇق.

يىپەك يولى (شىنجاڭ بۆلىكى) نى دۇنيا غەيرى ماددى مەدەنىيەت مىراسلىرى قاتارىغا كىرگۈزۈشنى ئىلتىماس قىلىش ئىشلىرىنى پائال ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، بىز ئىلگىرى- ئاخىر بولۇپ قەدىمي ئەسەرلەر، مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى قوغداش توغرىسىدا يەرلىك نىزام چىقاردۇق، قوغداش- قۇتقۇزۇش «لايىھىسى» تۈزۈدۇق؛ كارىزچىلار ۋە (كەسپى) باشقۇرغۇچىلارنى تەربىيىلەش كۇرسى ئېچىپ، تۇنجى قېتىملىق كارىزلارنى قوغداش، رېمونت قىلىش خىزمىتىنى قانات يايدۇردۇق.

شۇنىڭ بىلەن بىرگە، بىز يەنە تۇرپاندىكى ئەل ئىچى ھۆنەر- سەنئىتى ۋە ئۇنىڭغا ۋارىسلىق قىلغۇچىلارنىڭ تىزىملىكىنى تۇرغۇزدۇق، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى نام بەرگەن تۇنجى شىنجاڭ مۇقام ۋارىسلىق مەركىزىمۇ پىچان ناھىيەسىدىن ئورۇن ئالدى.

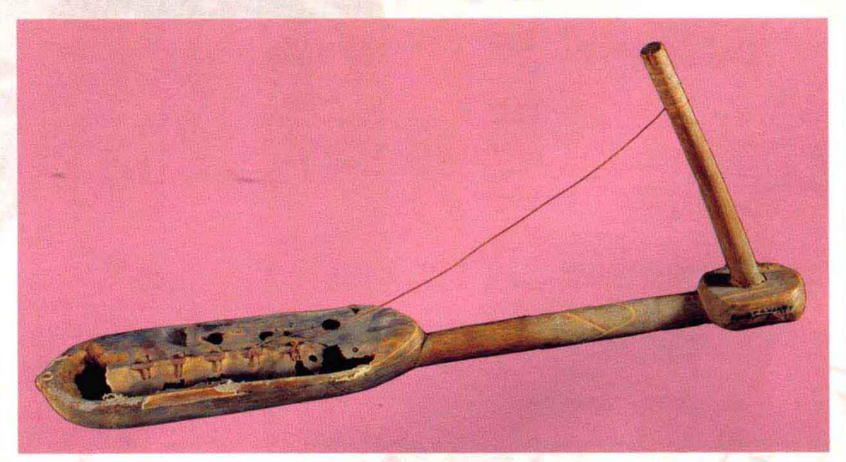
ج ك پ تۇرپان ۋىلايەتلىك پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى بىلەن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سەنئەت تەتقىقات ئورنى (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق غەيرى ماددىي مەدەنىيەت مىراسلىرىنى قوغداش- تەتقىق قىلىش مەركىزى) بىرلىكتە ئىلتىماس قىلغان دۆلەتنىڭ غەربىي رايونلارغا دائىر تەتقىقات تېمىسى بولغان «تۇرپان مۇقاملىرى» تەستىقلاندى. ئۇندىن باشقا مەدەنىيەت مىنىستىرلىكى «تۇرپان مۇقاملىرى»نى تۇنجى تۈركۈمدىكى دۆلەت دەرىجىلىك غەيرى ماددى مەدەنىيەت مىراسلىرىنى قوغداش تىزىملىكىگە كىرگۈزدى.

كۆپ يىللاردىن بۇيان، نۇرغۇن مۇتەخەسسىس، ئالىملارنىڭ بوشاشماي تىرىشىشى، مۇقام سەنئىتىنى قىزغىن سۆيۈدىغان ئاممىنىڭ قىزغىن قاتنىششى بىلەن، بۇ خىزمىتىمىز مول نەتىجىلەرگە ئېرىشتى. «تۇرپان مۇقاملىرى» تېما تەتقىقات گۇرۇپپىسى يىغىپ رەتلىگەن بىرىنچى قول ماتېرىياللار ئاساسىدا، بۇ «قوللانما» نەشر قىلىندى، ھەمدە بۇ ئارقىلىق مۇقام تەتقىقاتى ۋە ئۇنىڭغا ۋارىسلىق قىلىش ئىشلىرى ئىلگىرى سۈرۈلۈپ، قەدىمقىسى ھازىر ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇلدى، قەدىمكىسى ئاساسىدا يېڭىسى بارلىققا كەلتۈرۈلدى.

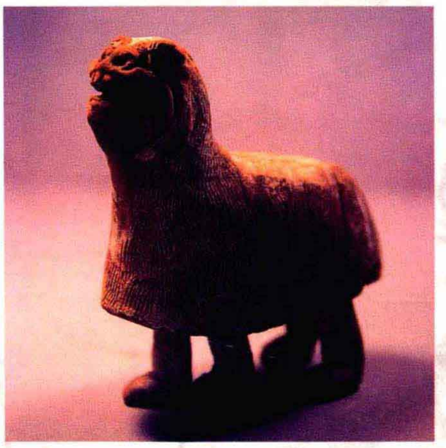
ئىدىقۇت تېغى - ھارارەتلىك قەلب، ئۈزۈم باراڭلىرى - ئارزۇ مەنزىلى. بىز دۇنيانىڭ جاي- جايلىرىدىن كەلگەن دوستلارنىڭ تۇرپاندا ساياھەتتە بولۇشىنى، بۇ يەردە تارىخ ھەم رىۋايەتلەر ھەققىدە ئىزدىنىشىنى قىزغىن قارشى ئالىمىز.

ج ك پ تۇرپان ۋىلايەتلىك كومىتېتىنىڭ شۇجىسى: **ليۇ شىنشېڭ**

2010- يىل 1- ئاينىڭ 26- كۈنى

箜篌，鄯善县洋海墓地出土，现藏于吐鲁番地区博物馆

狮舞俑，吐鲁番阿斯塔纳第336号墓出土

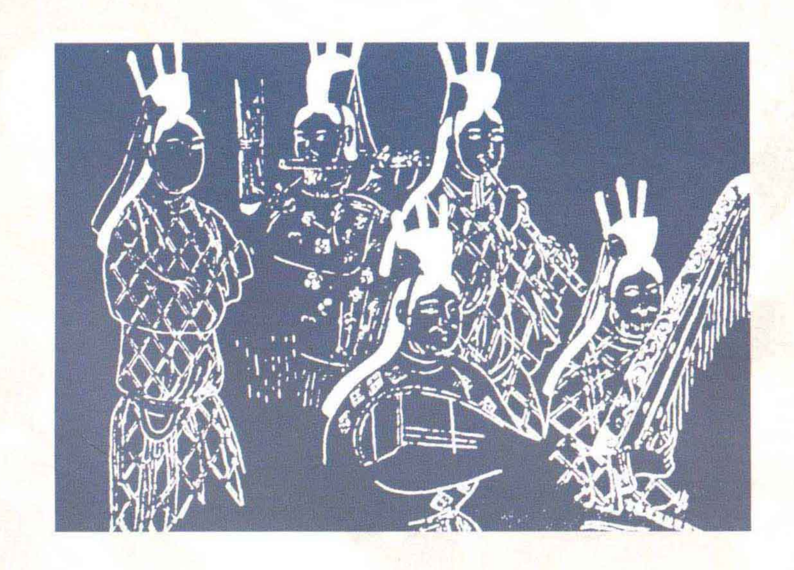
戏弄俑，吐鲁番阿斯塔纳第336号墓出土

吐鲁番木卡姆简介

维吾尔传统乐舞木卡姆艺术，是在漫长的历史文化长河中逐渐形成的。她是隋唐“十部乐”或更早的汉代西域乐舞渊源汇流中的一朵浪花。

“吐鲁番木卡姆”主要流传于吐鲁番。“唐太宗平高昌，收其乐”（参见刘贶《太乐令壁记》），于贞观年中制定了“十部乐”，即：“龟兹、疏勒、安国、康国、高丽、西凉、高昌、燕乐、清商、天竺凡十部”。（参见《旧唐书·音乐志》）如果说“传统是一条河”，那么流传至今的吐鲁番木卡姆则是汉唐“高昌乐”最具代表性的艺术表现形式。

现已整理出版的维吾尔木卡姆有多种风格和不同类型，其中有“十二木卡姆”、“吐鲁番木卡姆”、“哈密木卡姆”、“多郎木卡姆”等。“吐鲁番木卡姆”已整理出版了11套，即《拉克木卡姆》、《且比亚特木卡姆》、《木夏吾莱克木卡姆》、《恰尔尕木卡姆》、《潘吉尕木卡姆》、《乌夏克木卡姆》、《纳瓦木卡姆》、《萨巴木卡姆》、《依拉克木卡姆》、《巴雅特木卡姆》、《多郎木卡姆》。每套木卡姆音乐大致上由“木凯迪曼”、“且克特”、“亚朗且克特”、“朱拉”、“赛乃姆”、“赛勒凯”、“曲热给斯”等曲牌连缀构成。每部木卡姆的曲牌曲目组合数多寡不定，曲情曲韵由“散、慢、中、快、中、慢、散”逐步展开，调式调性基本统一，每部演唱（奏）多则几个小时，少则几十分钟。

吐鲁番木卡姆除“木凯迪曼”（即散板序唱）和“曲热给斯”（即尾声）之外，不论是哪种曲牌均可为民众性自娱舞蹈伴奏。舞蹈从端庄、沉稳开始，随着曲牌节拍节奏的变化，舞步加快，情绪渐趋欢快、热烈，最出彩的当属幽默、诙谐的“纳孜尔库姆”段落中的“模拟舞”和“竞技舞”，直到情绪最高涨再转入徐缓、典雅的“赛勒凯”结束。

吐鲁番木卡姆的唱词多为中世纪维吾尔著名诗人的诗作和民间歌谣。除“木凯迪曼”的唱词为每句音节数不等的恰其玛鲜尔（散文诗）之外，其他曲牌的唱词基本上采用音节数大致相等的律诗。这些诗词大都押尾韵，也可押腰韵。

吐鲁番木卡姆的伴奏乐器主要有：萨它尔、独它尔、弹拨尔、手鼓等。除了用乐器伴奏的歌唱之外，还有一种鼓吹乐的表演形式，通常用一支苏乃依（唢呐）吹奏旋律，数对纳格拉（铁鼓）、一只冬巴克（低音铁鼓）击节伴奏。

吐鲁番木卡姆集歌、舞、乐于一体，“无鼓不歌、无鼓不舞，鼓变乐变、乐变舞变”的艺术特色，在吐鲁番木卡姆乐舞之中，既体现古代中原和漠北草原乐舞（西域农耕乐舞）的主要特征，也能见到对中亚、西亚、南亚、北非等国家（地区）乐舞的借鉴。吐鲁番木卡姆是东西方乐舞艺术交流的结晶，记录和印证了不同民族、不同地域传统文化之间相互影响、交融、丰富、创新的历史。

Brief Introduction of Turpan Mukamu

The Uygur traditional music dance Mukamu art, was gradually formed in the long historical culture river. She was a lipper in the confluence of sources of the "Ten Music" of the Sui-Tang Dynasty or the Western Regions music dance of the Han Dynasty which was even earlier.

Now the Uygur Mukamu which has been collated and published has various styles and different types, of which there are the Twelve Mukamu, Turpan Mukamu, Hami Mukamu, and Duolang Mukamu,etc. The Turpan Mukamu has already been collated and published for 11 sets.

The most libretto of the Turpan Mukamu was poetical works and folk ballads of the well-known Uygur poets of Middle Ages.

The accompanying music instruments of the Turpan Mukamu mainly have: Sataer, Dutaer, Tanboer, and tambourine,etc. Besides the singing with musical instrument accompaniment, there is also a kind of performance form of beating drum and blowing wind instrument.

The Turpan Mukamu integrates the song, dance, and music. In the music dance of the Turpan Mukamu, the artistic characteristics of "there are no songs without drum, no dances without drum, music changing with drum changing, and dance changing with music changing" embody the major characteristics of the ancient central plains and north desert grassland music dance (the Western Regions agriculture plowing music dance), and we can see the elements which borrowed from music dances of countries (regions) such as the Central Asia, West Asia, and North Africa,etc. The Turpan Mukamu was the crystal of the East-West music dance exchanges, and it recorded and verified the history of the interaction, blending, enriching, and innovation of the traditional cultures of different nationalities and different regions.

تۇرپان مۇقاملىرى ھەققىدە

ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ئەنئەنىۋى ناخشا- ئۇسۇل سەنئىتى - مۇقام ئۇزاق تارىخى مەدەنىيەت ئېقىنىدا تەدرىجى شەكىللەنگەن بولۇپ، ئۇ سۈي، تاڭ سۇلالىلىرى دەۋرىدىكى «ئون كۈي» ياكى ئۇنىڭدىنمۇ ئىلگىرىكى خەن دەۋرى غەربى يۇرت ناخشا- ئۇسۇل سەنئىتى بىلەن مەنبەئەداش ئېقىندۇر.

دەۋرىمىزدە رەتلەپ چىقىلغان ئۇيغۇر مۇقاملىرىنىڭ ئېيتىلىش ئۇسلۇبى ۋە تۈرى كۆپ بولۇپ، ئۇ ئاساسلىقى «ئون ئىككى مۇقام»، «تۇرپان مۇقاملىرى»، «قۇمۇل مۇقاملىرى»، «دولان مۇقاملىرى» دىن تەركىپ تاپقان. نۆۋەتتە «تۇرپان مۇقاملىرى» دىن 11 يۈرۈشى رەتلەپ نەشر قىلىندى.

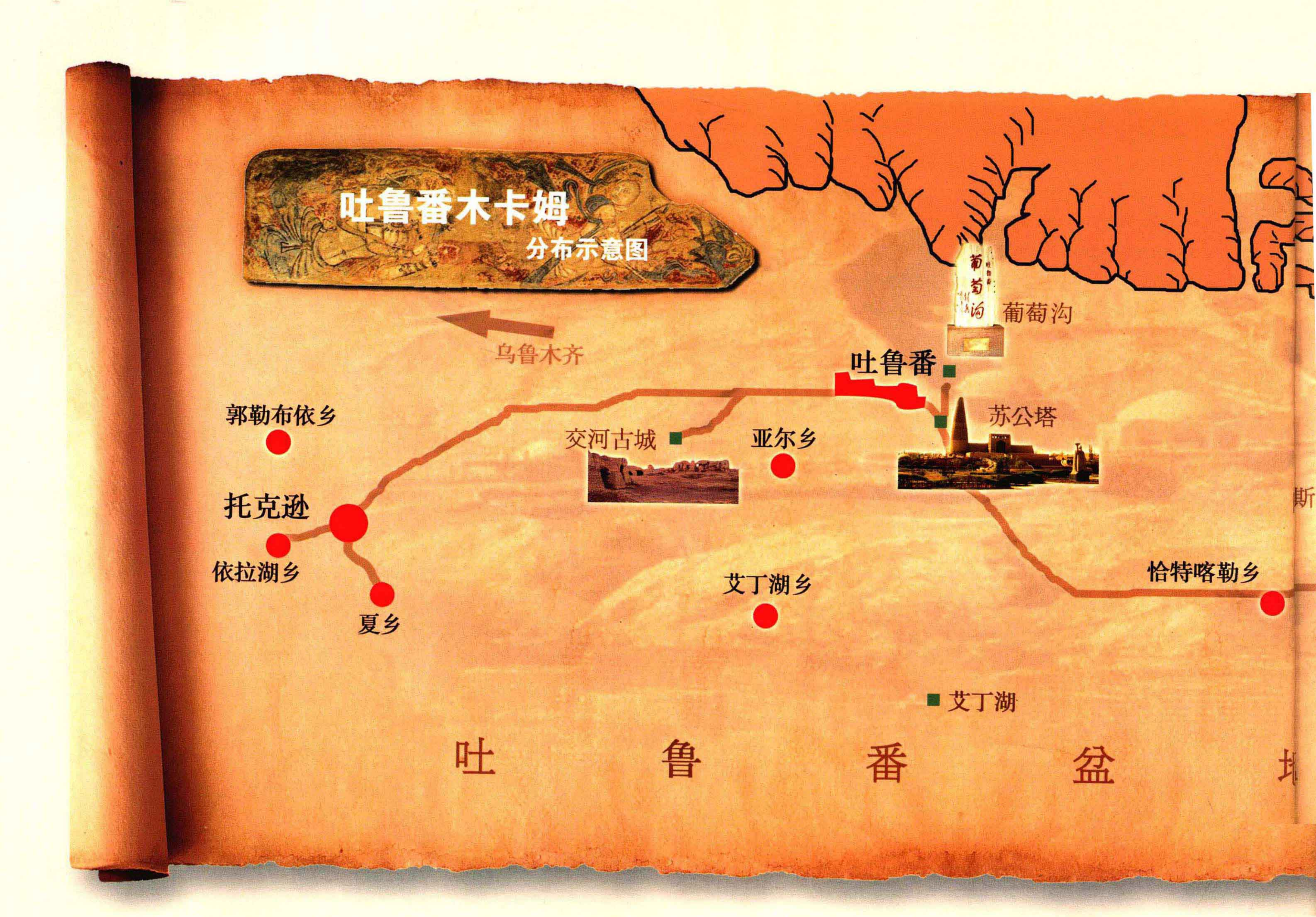
«تۇرپان مۇقاملىرى» دا كۆپىنچە ئوتتۇرا ئەسىردە ئۆتكەن ئاتاقلىق ئۇيغۇر شائىرلىرىنىڭ شېئىرلىرى ۋە خەلق قوشاقلىرى ناخشا تېكىستى قىلىنغان.

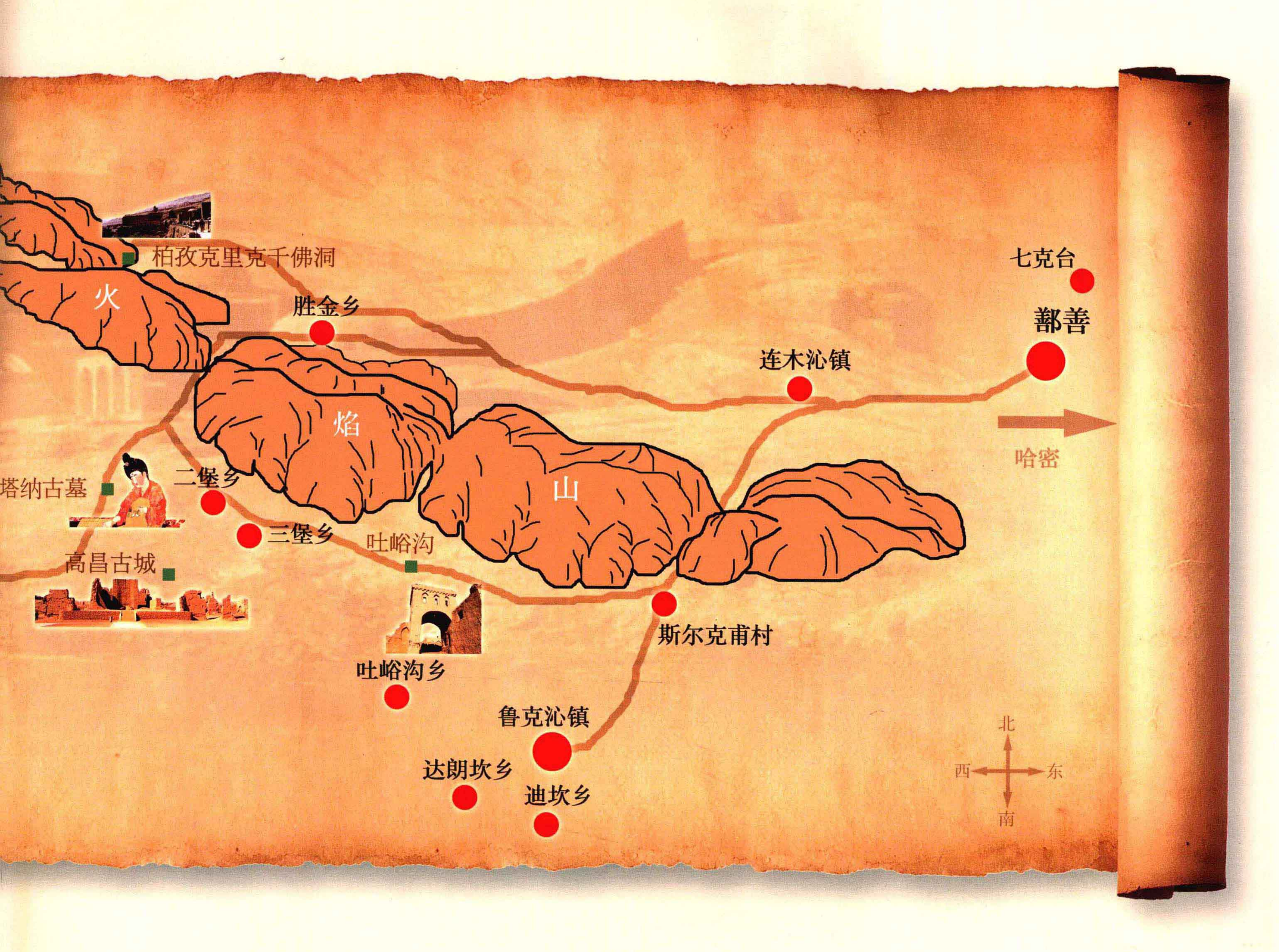
«تۇرپان مۇقاملىرى» غا ئاساسلىقى ساتار، دۇتار، تەمبۇر، داپ قاتارلىق چالغۇلار تەڭكەش قىلىندۇ. ئۇندىن باشقا سوناي ۋە ناغرا بىلەنمۇ ئورۇنلاشقا بولىدۇ.

«تۇرپان مۇقاملىرى» ناخشا، ئۇسۇل، سازنى بىر گەۋدە قىلغان بولۇپ، «داپسىز ناخشا ھەم ئۇسسۇل بولماسلىق، داپ رىتىمىغا ئەگىشىپ مۇزىكا ۋە ئۇسسۇل رىتىمى ئۆزگىرىش» تەك ئالاھىدىلىككە ئىگە. «تۇرپان مۇقاملىرى» نىڭ ئۇسۇل- مۇزىكىسىدا ھەم ھازىرقى ۋە قەدىمكى ئوتتۇرا تۈزلەڭلىك مىللەتلىرى ۋە قۇملۇقنىڭ شىمالىدىكى يايلاق مىللەتلىرى ئۇسۇل- مۇزىكىسىنىڭ ئالاھىدىلىكلىرى ئەكس ئېتىدۇ، ھەم ئوتتۇرا ئاسىيا، غەربى ئاسىيا، جەنۇبى ئاسىيا، شىمالى ئافرىقا قاتارلىق دۆلەت (رايون) لار ئۇسۇل- مۇزىكىسىنىڭ ئېلېمېنتلىرى ئۆرنەك قىلىنغان.

«تۇرپان مۇقاملىرى» شەرق ۋە غەرب مۇزىكا- ئۇسۇل سەنئىتىنىڭ ئۆزئارا ئالماشتۇرۇلغانلىقىنىڭ جەۋھىرى بولۇپ، ئوخشىمىغان مىللەت، ئوخشىمىغان رايونلار مەدەنىيىتىنىڭ ئۆز ئارا تارقالغانلىقى، ئالماشتۇرۇلغانلىقى، بېيىغانلىقى يارىتىلغانلىقىدەك تارىخىنىڭ خاتىرىسى ۋە ئىسپاتىدۇر.

吐鲁番木卡姆
分布示意图
葡萄沟
乌鲁木齐
吐鲁番
苏公塔
郭勒布依乡
交河古城
亚尔乡
托克逊
依拉湖乡
夏乡
艾丁湖乡
恰特喀勒乡
艾丁湖
吐 鲁 番 盆

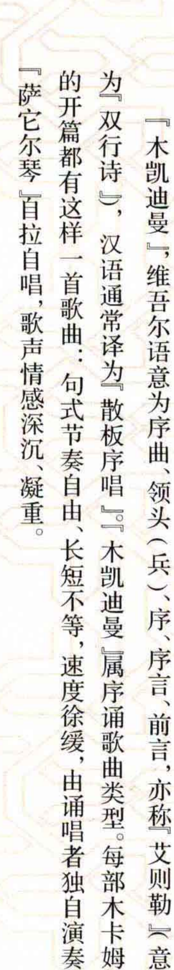
تۇرپان مۇقاملىرى تارقالغان رايونلار
吐鲁番木卡姆分布区域

مۇقەددىمە

木凯迪曼（曲牌名称）

【木凯迪曼（散板序唱）】 ♩≈56

1＝F サ

曲牌释文：

『木凯迪曼』，维吾尔语意为序曲、领头（兵）、序、序言、前言，亦称『艾则勒』（意为『双行诗』），汉语通常译为『散板序唱』。『木凯迪曼』属序诵歌曲类型。每部木卡姆的开篇都有这样一首歌曲：句式节奏自由，长短不等，速度徐缓，由诵唱者独自演奏『萨它尔琴』自拉自唱，歌声情感深沉、凝重。

مۇقەددىمە

«مۇقەددىمە» ئۇيغۇر تىلىدا باشلانما، باش قىسىم، كىرىش قىسىم دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. «مۇقەددىمە» مۇزىكىلىق بايان شەكلىگە تەۋە. ھەر بىر مۇقامنىڭ باشلىنىشىدا مۇشۇنداق بىر بۆلەك غەزەل بولىدۇ. ئۇنىڭ ئۇدارى ئەركىن، مىسرالىرى ئۇزۇن – قىسقا، سۈرئىتى ئاستا بولۇپ، بىر ياقتىن ساتار چېلىپ، بىر ياقتىن ئوقۇلىدۇ، ناخشىدىكى ھېسسىيات قويۇق، چوڭقۇر بولىدۇ.

ئىلاھە بەندىگە زوقى مۇتەھەددىد ئەيلىگىل روزى،
كى مەن بىچارىنى زوقى زىياندىن ئاسرىغىل يارەب.
جەمئىي بەندىلەرنى ئاپىيەت توت مۇپتىئىلەردىن،
كى نامەھرەم زىنىنى شۇمبى بىھايادىن ئاسرىغىل يارەب.
ھەر ۋاقىتكى ھەر زامان قىلغىل كىشىگە ياخشىلىق بىھىش،
تۇتۇپ كۆز ياخشىلىقتىن توخۇنى ياماندىن ئاسرىغىل يا رەب.

世界啊，多么复杂，请保佑我免于情欲的诱惑。
求您赐予我们力量，使我们遵循正道。
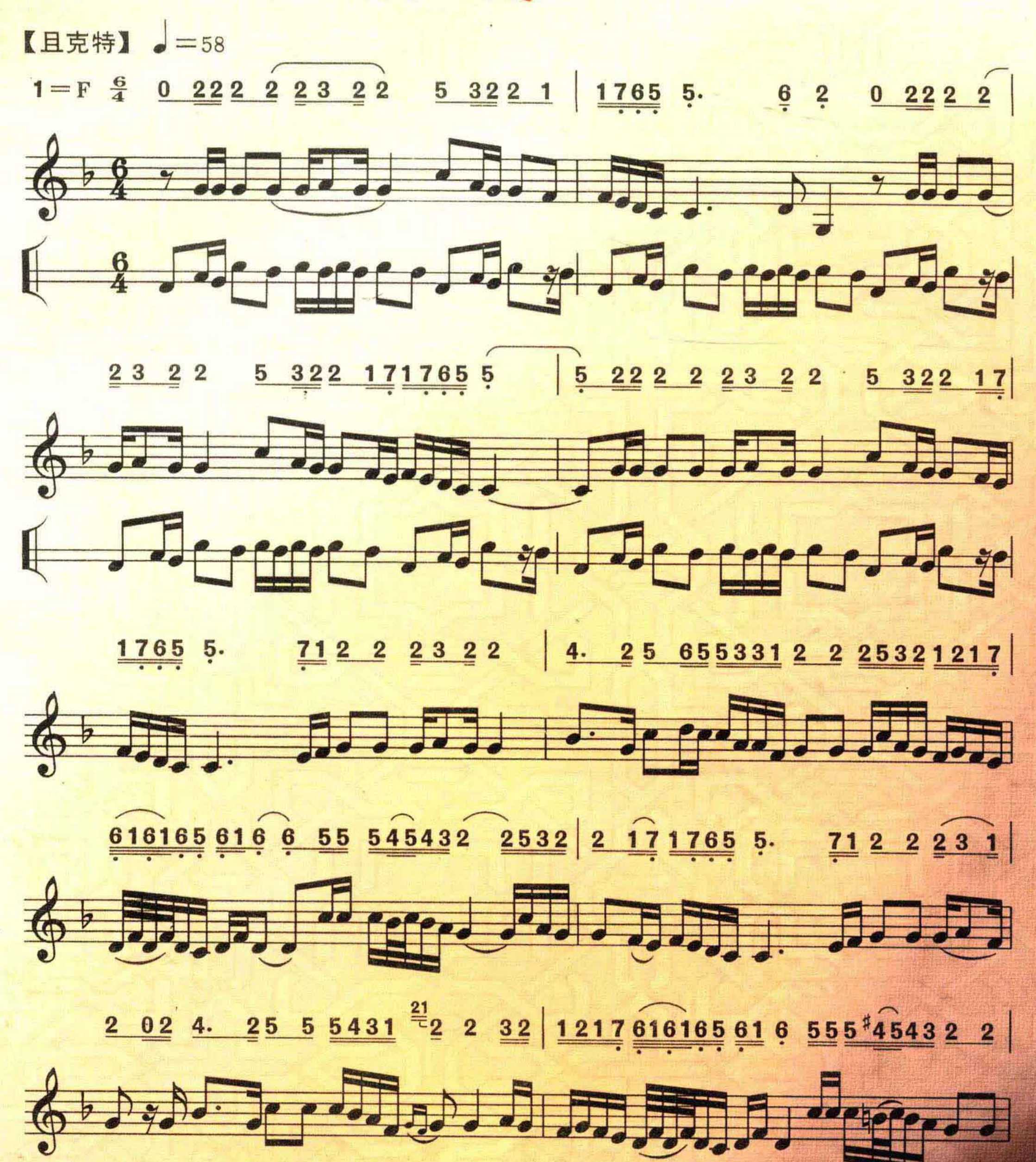
保佑我们免除种种私欲的损害。
愿所有的人过上安宁的生活。

我们向您祈求，保佑我们远离荒淫无耻的恶习。
求您保佑我们，让我们每时每处都行善事。

چېكت

且克特（曲牌名称）

چېكت

«چېكت» ئۇيغۇر تىلىدا نۇقتا، چارە — ئامال، ئاچقۇچلۇق دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ، ئادەتتە مۇقامدىكى داپ تەڭكەش قىلىنغان ئاھاڭ بۆلىكىنى كۆرسىتىدۇ. «چېكت» مۇزىكىلىق بايان شەكلىگە تەۋە. مۇقىم، بىر پۈتۈن رىتىمى بولىدۇ، سۈرئىتى تەكشى، ئادەتتە بىر نەچچە ناخشىدىن تەشكىل تاپقان، ئاھاڭ ۋە ئۇسسۇل مەردانە، لەرزان كېلىدۇ.

曲牌释文：

『且克特』(cheket)维吾尔语意为点、办法、主意、关键等，一般泛指进入鼓点伴奏的乐曲部分『且克特』属叙诵歌曲类型，有固定统一的节拍节奏，速度平稳，通常由几首歌曲连缀构成，曲情舞韵庄重、优美。

بىر كۆرۈپ، ھەسرەتتە قالدىم ئۇل پەرىي رۇخسارىنى،
ئىككى كۆرسەم دەپ تىلەيمەن كۆزلىرى خۇمارىنى.
... ...
توققۇز ئۆرگىلسەم بېشىڭدىن جانلىرىم بولسا كاۋاپ،
ئون قولۇم بىلەن ياساپ قويسام كېپەن جايىنى.
ئون بىر ئاي بولدى ناۋائى ياردىن ئايرىلغىلى،
ئون ئىككى ئايدا تاپۇرسەن پەرى غەمزارىنى.

一见情人的姣容，我神魂颠倒痛苦不堪；
二见情人的媚眼，渴望她美容再次出现；
....
九见情人，我的心已被她的情火炙成焦炭；
十见情人，我要将自己的葬身之处安排妥善。

哎，纳瓦伊！你和情人已分别十一个月，
十二个月时，你才能同你的心上人相见。

يالاڭ چېكىت

亚朗且克特（曲牌名称）

【亚朗且克特】♩=104

1=F $\frac{13}{4}$

曲牌释文：

『亚朗且克特』(yalan cheket)、巴西且克特(bash cheket)意指单拍子类型的节奏模式，泛指非规整性节拍。亚朗且克特、巴西且克特属叙诵歌曲类型，有固定统一的节拍节奏，速度中等，相对稳定，通常由几首歌曲连缀而成，曲情舞韵独特、别致。

يالاڭ چېكىت

«يالاڭ چېكىت»، «باش چېكىت» تاق ئۇدار شەكلىدىكى، مۇنتىزىم بولمىغان رىتىمنى كۆرسىتىدۇ. يالاڭ چېكىت، باش چېكىت مۇزىكىلىق بايان شەكلىگە تەۋە. ئۇنىڭ مۇقىم، بىر پۈتۈن رىتىمى بولۇپ، سۈرئىتى ئوتتۇراھال، نىسبەتەن مۇقىم. ئادەتتە بىر نەچچە ناخشا ئۇلاپ ئېيتىلىدۇ، ئاھاڭ ۋە ئۇسسۇل ناھايىتى ئۆزگىچە بولىدۇ.

ئەي بالا گۈل ۋاقتىدا گۈلزارىدىن ئەندىشە قىل،
ئۈزمە گۈل، بىھۇدە گۈل، گۈل كارىدىن ئەندىشە قىل.

كىمكى كىردى چىمەنگە گۈلنى ئۈزمەي قويمىدى،
ئارا — ئارا گۈل ئۈزەرسەن خارىدىن ئەندىشە قىل.

پاشا كىم بىدارلىقتىن ئىچتى ئادەم قېنىنى،
بەزى — بەزى مەردىمۇ بىدارىدىن ئەندىشە قىل.

رازى دىلنى ئېيتمىغىن ھەركىمنى مەھرۇم بىلىپ،
ئاقىل بولساڭ مەھرەمى ئەسرارىدىن ئەندىشە قىل.

گەنج تاپساڭ زاھىر ئەتمە تۆت، ھامان ئالغىل ئۇنى،
تاپسا شۆھرەت زالىمە بەدكارەدىن ئەندىشە قىل.
... ...

年轻人，当鲜花盛开时，你要格外谨慎，
不要随意摘花，小心花已有主人。

无论什么时候走进花园，都会采撷鲜花，
我劝你且莫伸手，免得荆棘扎破手心。

蚊虫吮吸人的血是因为它不睡眠，
我劝好汉要小心也会有失眠的时辰。

守口如瓶，切莫轻易吐露心中的隐秘，
头脑必须时刻清醒，要善于识别假与真。

见钱财不要贪心，纯净的良心别污染，
荣耀时需警惕，骄横会带来终生悔恨。

جۇلا

朱拉（曲牌名称）

【朱拉】♩=120

1=F 8/4 0 5 5 5 5 5 2 0 5 3 2 2 1 6 | 1 6 1 1 2 3 2 2 - - - |

6 5 5 5 5 5 2 0 5 3 2 2 3 2 | 1 6 1 2 2 3 2 2 - - - |

6 5 5 5 5 5 2 0 5 3 2 2 3 2 | 1 6 1 2 2 3 2 2 - - - |

6 5 5 5 5 5 2 0 5 3 2 2 3 2 | 1 6 1 2 2 3 2 2 - - - |

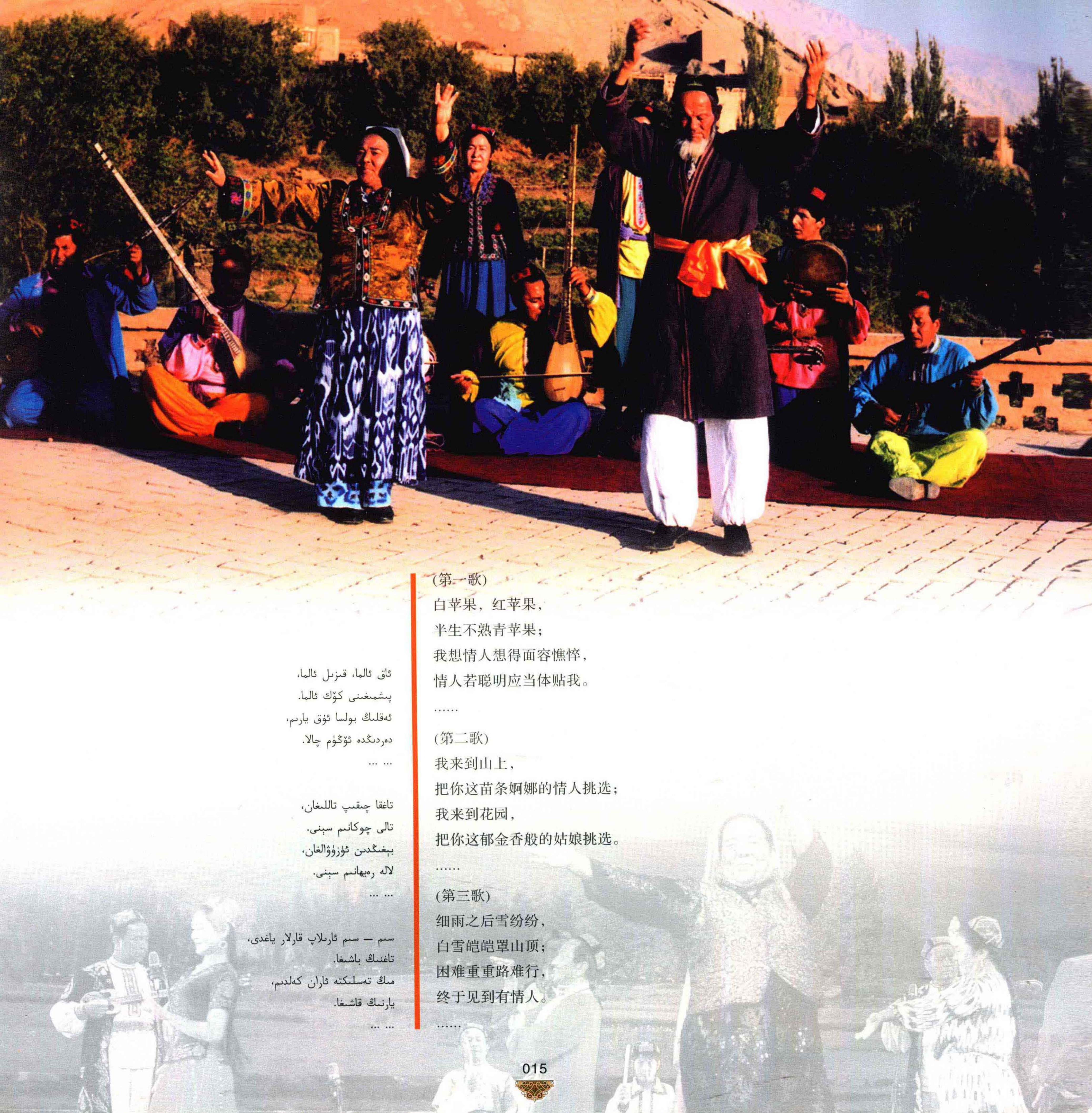
|: 0 5 5 5 5 5 2 0 5 3 2 5 6 | 1 7 6 1 1 6 1 0 1 1 2 4 3 2 |

جۇلا

«جۇلا» ئۇيغۇر تىلىدا نۇر — زىيا، چاقناش، پارقىراش، روشەن دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. رىتىمى شوخ ھەم كەسكىن. جۇلا ئۇسسۇللۇق ناخشا تۈرىگە تەۋە. بىر پۈتۈن رىتىمى بولىدۇ، سۈرئىتى چاققان، ئادەتتە بىر قانچە ناخشىنىڭ ئۇلاپ ئېيتىلىشىدىن تەركىب تاپىدۇ، ئاھاڭ ۋە ئۇسسۇل شوخ، قىزغىن بولىدۇ.

曲牌释文：

『朱拉』意为光、光泽、闪耀、鲜明、辉映，引申为欢乐、明快的节拍节奏模式。朱拉属歌舞曲类型，有相对统一的节拍节奏，速度趋向明快，通常由几首歌曲连缀构成，曲情舞韵欢快热烈。

ئاق ئالما، قىزىل ئالما،
پىشمىغىنى كۆك ئالما.
ئەقلىڭ بولسا ئۇق يارىم،
دەردىڭدە ئۆڭۈم چالا.
... ...

تاغقا چىقىپ تاللىغان،
تالى چوكانىم سېنى.
بېغىڭدىن ئۈزۈۋالغان،
لالە رەيھانىم سېنى.
... ...

سىم — سىم ئارىلاپ قارلار ياغدى،
تاغنىڭ باشىغا.
مىڭ تەسلىكتە ئاران كەلدىم،
يارنىڭ قاشىغا.
... ...

(第一歌)

白苹果，红苹果，
半生不熟青苹果；
我想情人想得面容憔悴，
情人若聪明应当体贴我。
……

(第二歌)
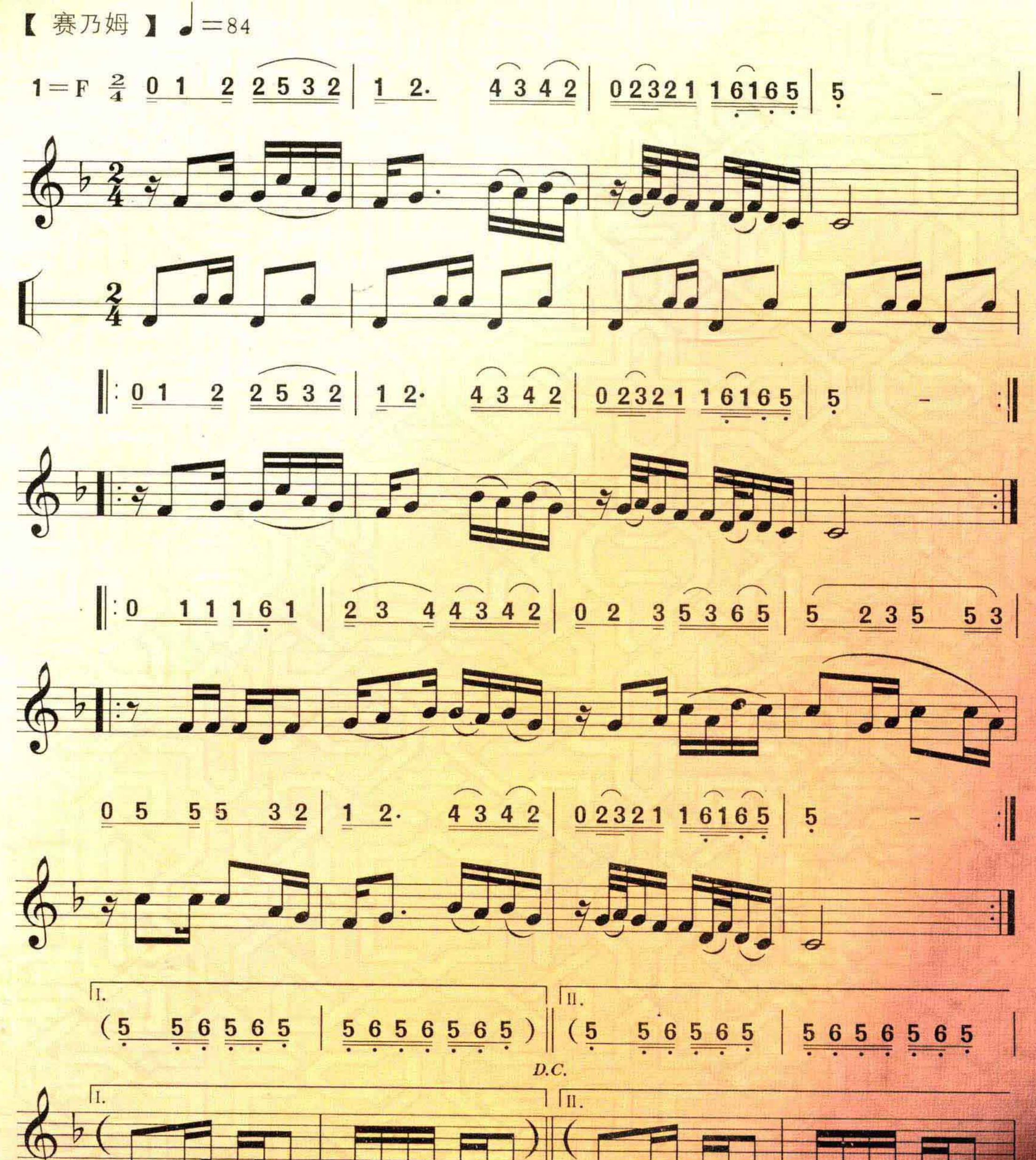
我来到山上，
把你这苗条婀娜的情人挑选；
我来到花园，
把你这郁金香般的姑娘挑选。
……

(第三歌)

细雨之后雪纷纷，
白雪皑皑罩山顶；
困难重重路难行，
终于见到有情人。
……

سەنەم

赛乃姆（曲牌名称）

سەنەم

«سەنەم» ئەرەب تىلىدىن كىرگەن سۆز بولۇپ، گۈزەل مەھبۇبە، مەشۇقە، گۈزەل يار دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. سەنەم ئۇيغۇرلارنىڭ ئەڭ ئومۇملاشقان بىر خىل ئەل ئىچى ئۇسسۇل شەكلى، مەشرەپ دەپمۇ ئاتىلىدۇ. بىر نەچچە ئۇسسۇللۇق ناخشىدىن تەركىب تاپقان، مۇقىم رىتىم ۋە ئۇدارى بار. سەنەم ئۇسسۇللۇق ناخشا تۈرىگە تەۋە، ئادەتتە بىر نەچچە ناخشا ئۇلاپ ئېيتىلىدۇ، ئۇسسۇل لەرزان، سىلىق ئوينىلىدۇ.

曲牌释文：

『赛乃姆』(senam)这个词源自阿拉伯语，意为偶像、神像、美人、美女。赛乃姆是维吾尔族最普遍的一种民间舞蹈，又称麦西热甫，是多首歌舞曲的组合，泛指特定的节拍节奏组合模式。赛乃姆属歌舞曲类型，通常由几首歌曲连缀构成，曲情舞韵舒缓、柔美。

ئاي مەسەللىك يارىم سەن،
كۆن مەسەللىك يارىم سەن.
چۈشۈمگە كىرىپ قاپسەن،
بۇ دۇنيادا بارمۇ سەن.
… …

يار بىلەن ئوينايمەن دەپ،
سۇندى مېنىڭ نازۇك قولۇم.
يارىمنىڭ ياغلىقىدا،
تاڭسام ساقايمامدۇ قولۇم.
… …

يارىم بىلەن ئىككىلەن،
بىر مەھەللىدە چوڭ بولغان.
باشتا ۋەدىمىز شۇنداق،
ئايرىلماسقا دوست بولغان.
… …

(第一歌)
你是天上的月亮，
你是我心中的太阳；
做梦也在想念你，
不知你现在何方？
……

(第三歌)
为和情人来游玩，
不慎手臂被折断；
若用情人手绢来包扎，
不久就会全复原。
……

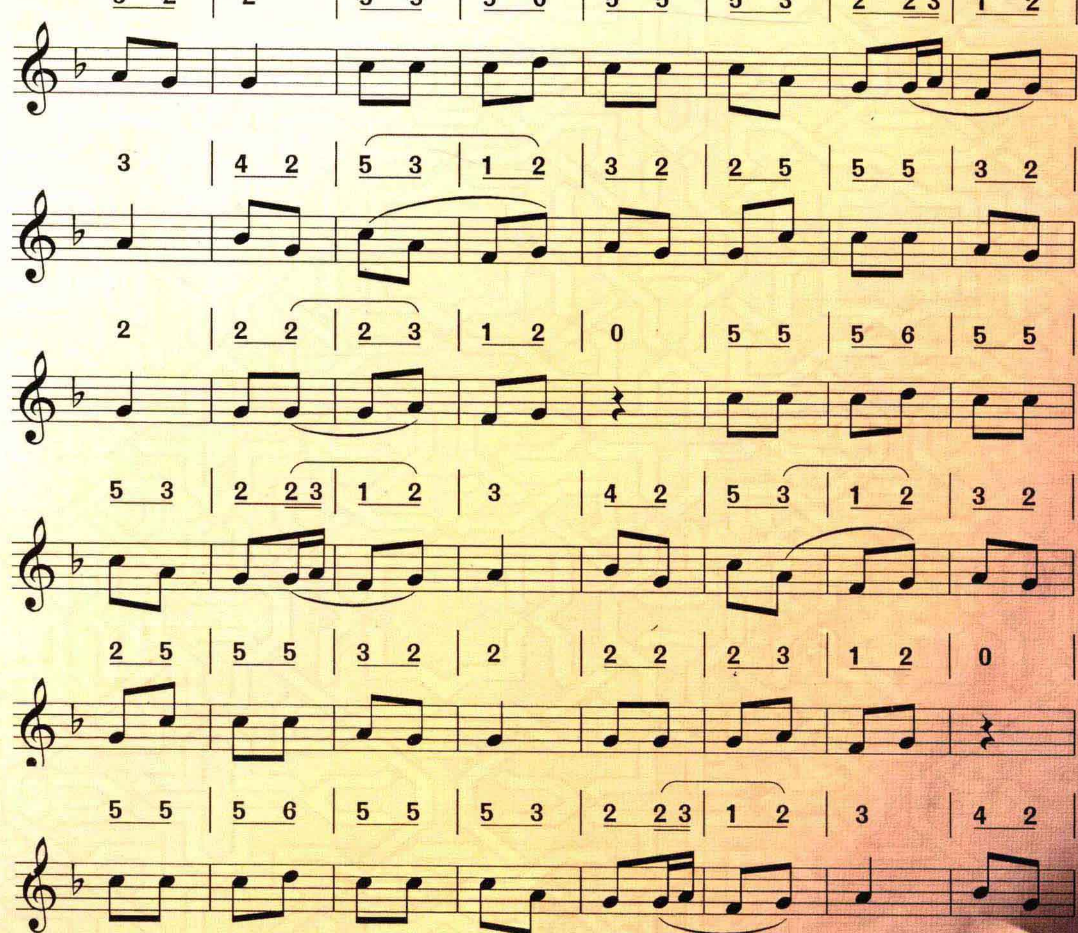
(第五歌)
我俩原是同村生，
自小一起长成人；
自幼盟下山海誓，
亲亲热热不离分。
……

نازىركۇم

纳孜尔库姆（曲牌名称）

赛乃姆曲牌中的一部分

نازىركۇم

«نازىركۇم» كۆپىنچە «تۇرپان مۇقاملىرى» نىڭ بەشىنچىسى بولغان «پەنجگاھ مۇقامى» دىكى «سەنەم» نىڭ چۈشۈرگىسى بولۇپ، ماھارەتلىك ئۇسسۇلچىلار شادىمان مۇزىكىغا تەڭكەش قىلىپ «تەقلىدىي ئۇسسۇل» ۋە «بەسلەشمە ئۇسسۇل» لارنى ئويناپ، مەيداننىڭ كەيپىياتىنى يۇقىرى پەللىگە كۆتۈرىدۇ. بۇ بۆلەك كۆپىنچە توي مۇراسىمى، ھېيت — بايراملاردا كۆپرەك ئوينىلىدۇ. ئۇسسۇل ھەرىكەتلىرىنىڭ يۇمۇرلۇق، قىزىقارلىق بولۇشى بىلەن داڭلىق، ئامما ناھايىتى ياقتۇرىدۇ. «نازىركۇم» ئۇسسۇللۇق ناخشا تۈرىگە تەۋە بولۇپ، ئادەتتە بىر قانچە ناخشا ئۇلاپ ئېيتىلىدۇ، ئاھاڭ ۋە ئۇسسۇل شوخ، قىزغىن بولىدۇ.

曲牌释文：

『纳孜尔库姆』(nazrkumu)往往在吐鲁番木卡姆第五部《潘吉尕木卡姆》曲牌『赛乃姆』结束时，由演艺水平高超的舞者在欢快的乐曲伴奏声中进行『模拟舞』和『竞技舞』的表演，使场面气氛推向高潮。此段乐舞常在婚礼、节庆之时进行表演，以诙谐幽默著称，深受广大群众喜爱。『纳孜尔库姆』属歌舞曲类型，通常由几首歌曲连缀构成，曲情舞韵趋向激越欢快。

ئالتە كەپتەر، يەتتە كەپتەر قوندى تېرەككە،
يۈگۈرۈڭلار، يېتىشىڭلار شەلپەر كۆينەككە.

شەلپەر كۆينەك كىر بوپ قالسا يۇيسا بولمامدۇ
يارنىڭ بويى ئېگىز بولسا ئەگسە بولمامدۇ.

ئېگىز — ئېگىز تاغ باشىدا چىراغ كۆيەدۇ،
چىراغ ئەمەس يارنىڭ ئوتى باغرىم كۆيەدۇ.
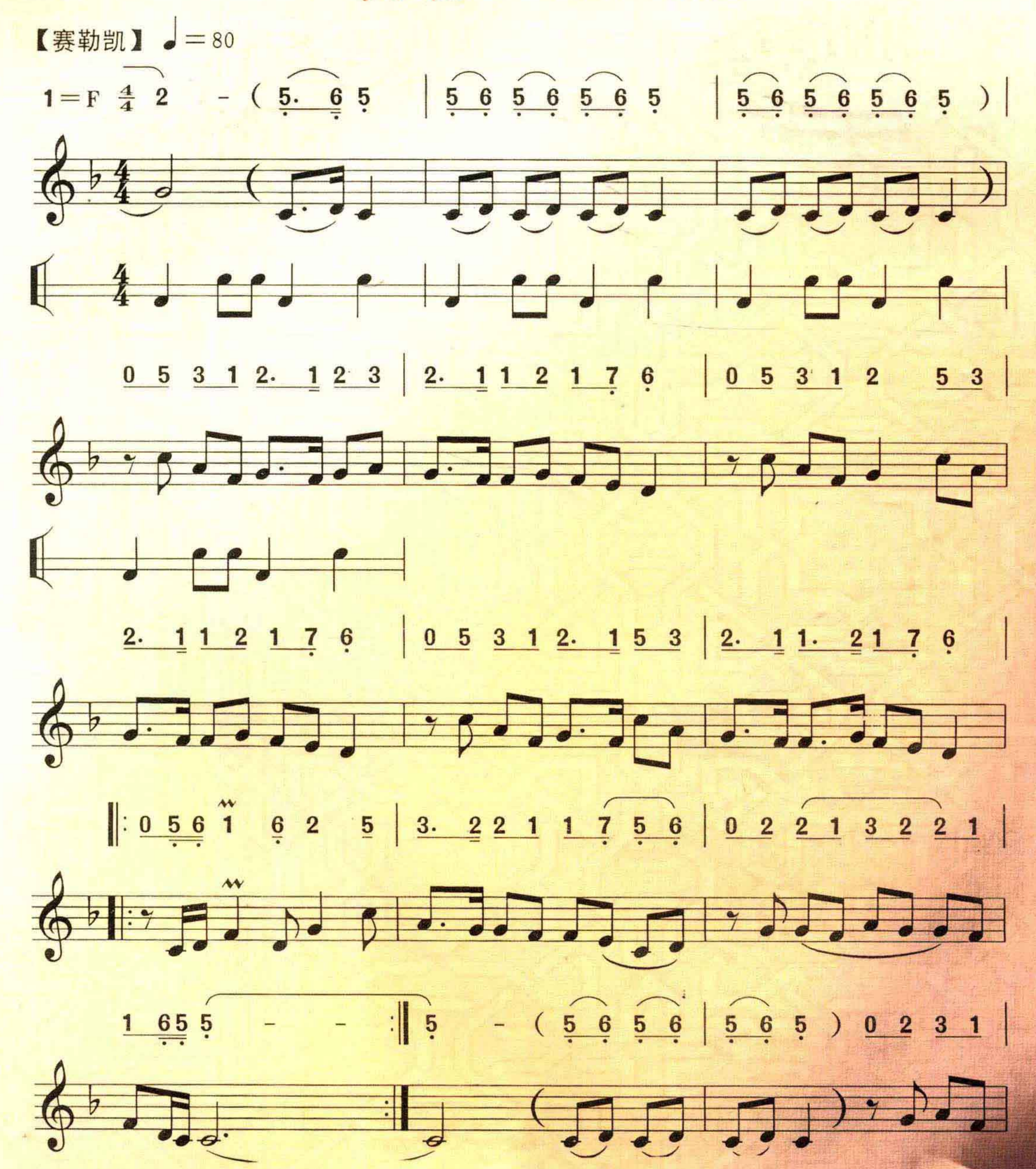
六七只鸽子落在杨树上，
追呀，追上穿红衣的小姑娘。

红裙脏了可以用清水洗刷，
情人高了可以把腰弯一弯。

高高山上有一盏明灯高悬，
那不是灯盏，是爱情的火焰。

سەلقە

赛勒凯（曲牌名称）

سەلقە

«سەلقە» زوق، قابىلىيەت، ئۇسلۇب دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. رىتىم ئۇسلۇبى تەمكىن، سالماق بولىدۇ. ئۇ ئۇسسۇللۇق ناخشا تۈرىگە تەۋە، ئادەتتە بىر قانچە ناخشا ئۇلاپ ئېيتىلىدۇ، كۈي ۋە ئۇسسۇل ئېغىر ـــ بېسىق، پاساھەتلىك كېلىدۇ.

曲牌释文：

『赛勒凯』（selike-Seliq）意译为兴趣、意愿、变化等，泛指一种庄重、稳健的节拍节奏模式。『赛勒凯』属歌舞曲类型，通常由几首歌曲连缀构成，曲情舞韵从容、典雅。

سەن قاياقتىن كېلىسەن،
چىرايلىقىم كۆزى خۇمار.
ساڭا تىلىم تەگمىسۇن،
ئېسىۋالغىن تىل تۇمار.
... ...

سەھەردىكى شامالدىن،
يارىم سېنى سورايمۇ.
يېقىن كەلسەڭ قېشىمغا،
ئوينۇغۇچتەك پۇرايمۇ.
... ...
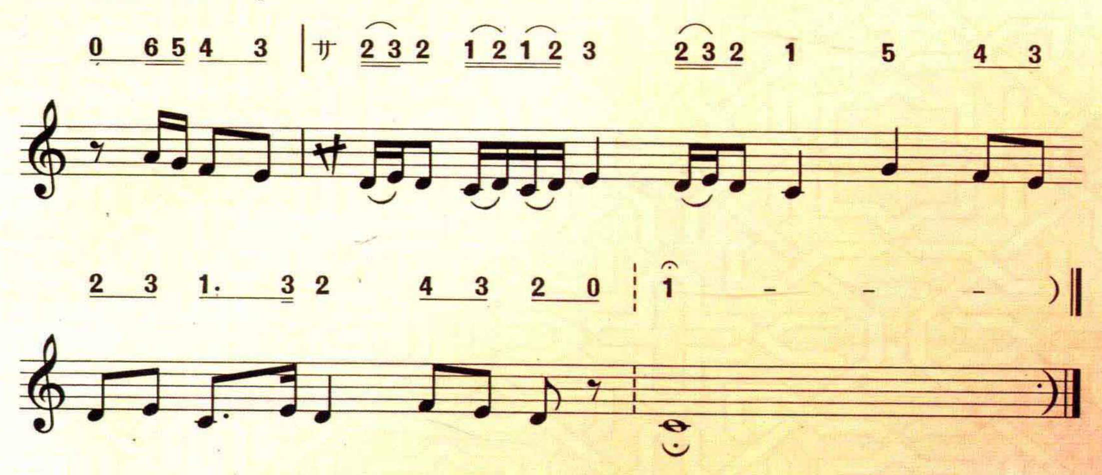
(第一歌)
我美丽的情人，
你从何方来？
你的眼睛使我陶醉，
护身符望你随身带。
……

(第二歌)
早晨凉风轻拂面，
我请晨风问候你；
希望情人来身边，
情人像甜瓜香扑鼻。
……

چۇشۇرگە

曲热给斯（曲牌名称）

[曲热给斯（尾声）]

چۇشۇرگە

«چۇشۇرگە» نىڭ مەنىسى ئاخىرلىشىش قىسمى، خاتىمە دېگەنلىك بولىدۇ. «سەلىقە» ئاياغلىشىدىغان ۋاقىتتا، داپ رىتىمى توختاپ، ساتار كۈيى ئارقىلىق پۈتكۈل ئاھاڭ ئاياغلاشتۇرۇلىدۇ. ئۇنىڭ رىتىمى ئاستا بولۇپ، تەبىئىي ھالدا مۇقامنىڭ ئاخىرىنى چۈشۈرىدۇ.

曲牌释文：

「曲热给斯」(quregeis)汉语通常译为「尾声」。曲牌「赛勒凯」即将结束时，手鼓伴奏停止，出现由「萨它尔琴」独奏的曲调段落，放慢的节奏自然进入了首尾呼应的散板尾声。

中国·新疆 吐鲁番木卡姆

就像歌里唱的那样，中华民族是由五十六个民族共同组成的大家庭。如同一幅无边无际的辉煌锦缎，千经万纬、细编密织，是我们这个伟大民族的心之旗、灵之裳、魂之魄，是我们这个大家庭共同的文化身份和精神家园。

ۋاڭ لېچۈن قاتارلىق ئاپتونوم رايون رەھبەرلىرى مەدەنىيەت خىزمىتىنى كۆزدىن كۆچۈردى ھەمدە تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلدى.

王乐泉等自治区领导视察、调研文化工作

2005 – يىلى 11 – ئاينىڭ 25 كۈنى، ب د ت مائارىپ – پەن – مەدەنىيەت تەشكىلاتى «جۇڭگو شىنجاڭ ئۇيغۇر مۇقام سەنئىتى» نى ئىنسانىيەتنىڭ ئاغزاكى ۋە جىسمىسىز ماددىي مەدەنىيەت مىراسلىرىنىڭ ۋەكىلى دەپ ئېلان قىلدى. مەدەنىيەت مىنىستىرى سۇن جياجېڭ شىنجاڭ ۋەكىللىرى بىلەن بىرگە خاتىرە سۈرەتكە چۈشتى.

2005年11月25日，联合国教科文组织宣布“中国新疆维吾尔木卡姆艺术”为人类口头和非物质文化遗产代表作。

文化部部长孙家正与新疆代表留影

مەملىكەتلىك ئەدەبىيات — سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ سابىق رەئىسى جوۋ ۋېيجى (ئوتتۇردا) بىلەن يولداش مىجىت ناسىر تۇرپان مۇقاملىرىنىڭ ۋارىسى تۇرسۇن ئىسمايىلنى قوبۇل قىلدى.

原全国文联主席周巍峙（中）、米吉提·纳斯尔同志接见吐鲁番木卡姆传承人吐尔逊·司马义

مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ سابىق مۇئاۋىن باشلىقى تۆمۈر داۋامەت خوجىخان ھاكىموف بىلەن تۇرپان مۇقاملىرى توغرىسىدا پىكىرلەشتى.

原全国人大副委员长铁木尔·达瓦买提同志和胡吉汉·阿合莫夫交谈吐鲁番木卡姆

مۇقام - دۇنياغا يۈزلەندى،

ئۇ بىزنى دۇنياغا تونۇتتى.

مۇقام - يۇرتىمىزغا شان - شۆھرەت

ئېلىپ كەلدى.

تۆمۈر داۋامەت

2008 - يىل 12 - ئاينىڭ 14 - كۈنى

BEIEBITINI

يولداش ليۇ شىنشېڭ، ئىلھام ئوسمان، سۇن شىنگاڭ قاتارلىقلار «ۋەتەنپەرۋەرلىك ناخشىلىرىنى بىرلىكتە ئېيتىش» نەق مەيدان پائالىيىتىدە.

刘新胜、伊力汗·奥斯曼、孙新刚同志在“爱国歌曲大家唱”活动现场

2009 – يىلى، سەنئەتكارلار تۇرپاندىكى «ۋەتەنپەرۋەرلىك ناخشىلىرىنى بىرلىكتە ئېيتىش» پائالىيىتىدە.

2009年，众位艺术家在吐鲁番“爱国歌曲大家唱”活动上

يولداش ئىلھام ئوسمان تېلېۋىزىيە فىلىمى «يۇرتۇم كۈيى» نى ئىشلەشكە قاتناشقان ئارتىسلار بىلەن خاتىرە سۈرەتكە چۈشتى.

伊力汗·奥斯曼同志与贺岁电视剧《约尔特鸣奏曲》剧组演员合影

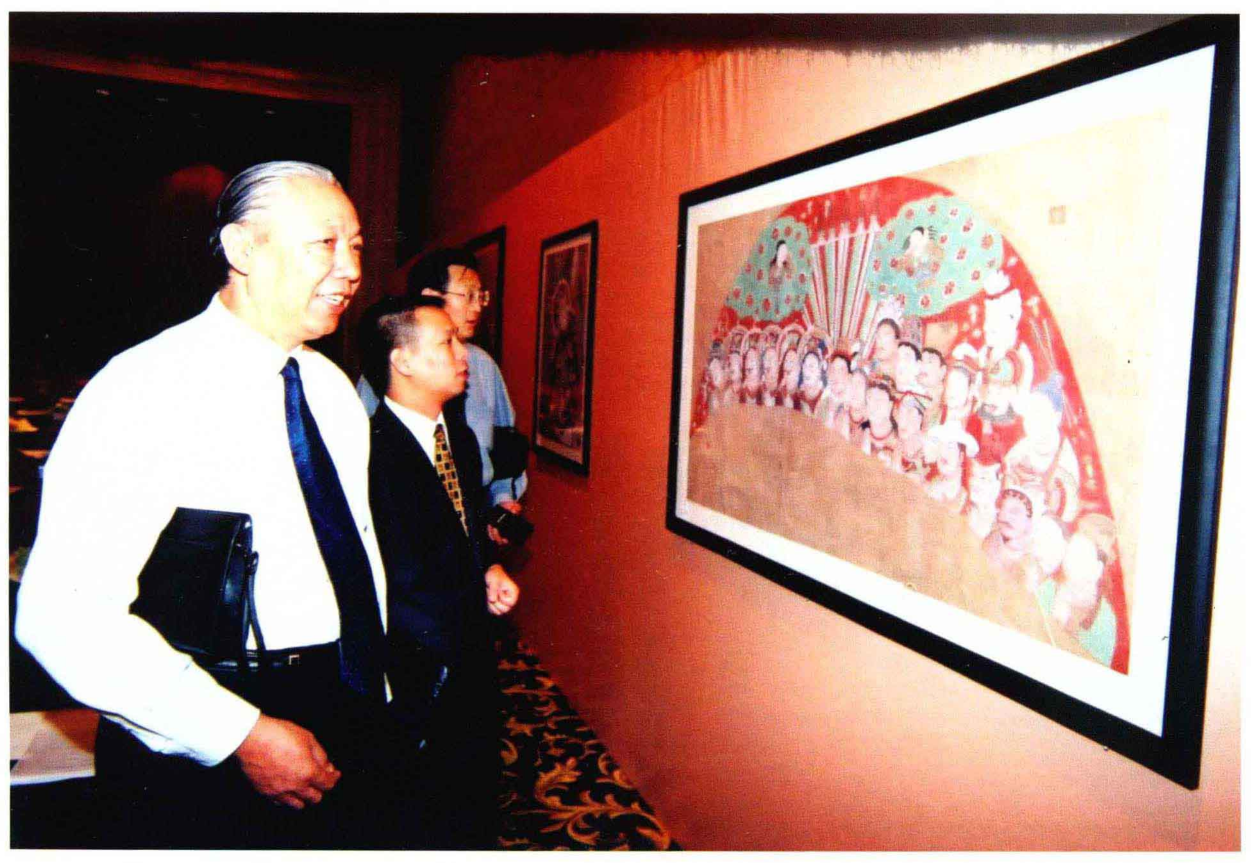
2009 – يىلى 8 – ئايدا، ۋىلايەت رەھبەرلىرى، نەمۇنىچىلار، مېھمانلار CCTV نىڭ «ۋەتەنپەرۋەرلىك ناخشىلىرىنى بىرلىكتە ئېيتىش» نەق مەيدان پائالىيىتىدە.

2009年8月，地区领导、英模、嘉宾在CCTV“爱国歌曲大家唱”活动现场

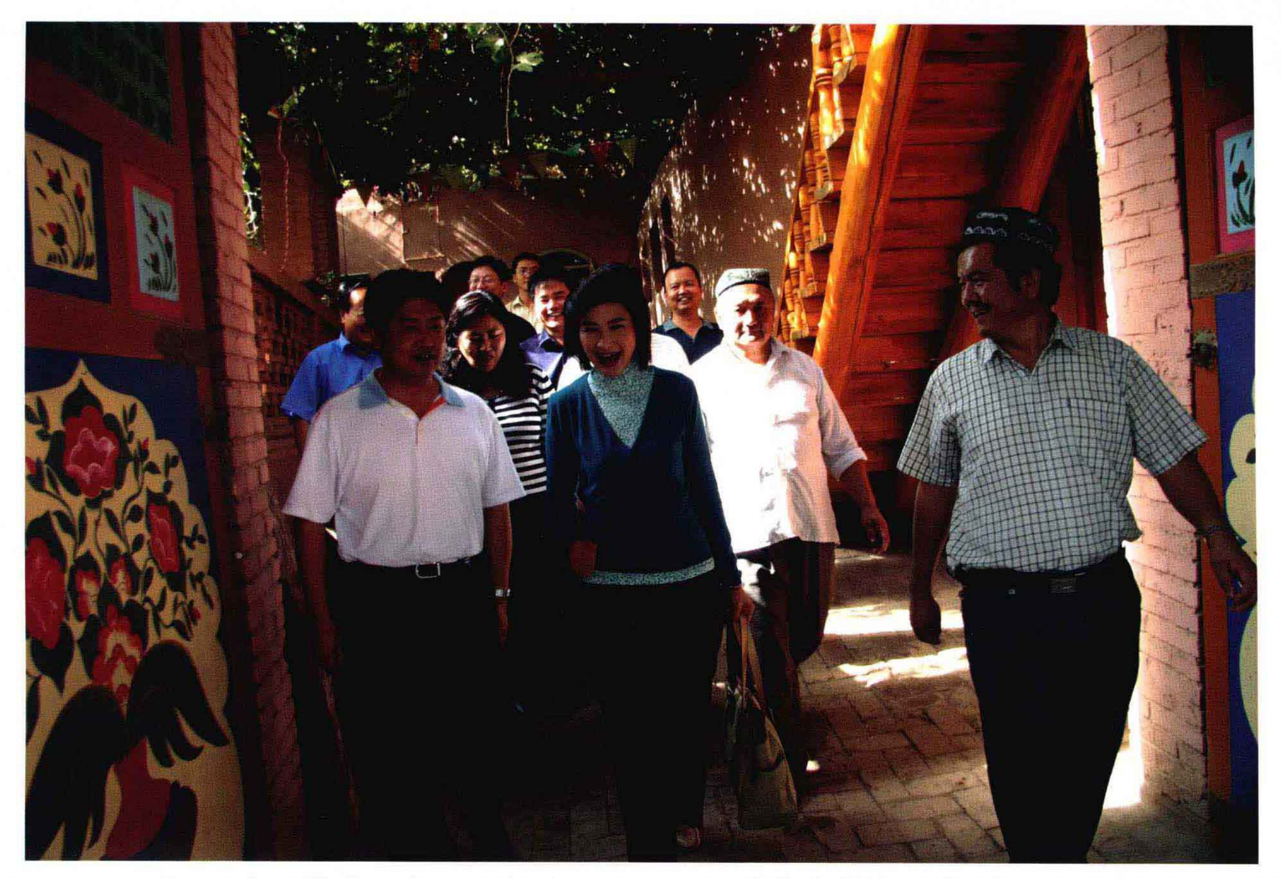
يولداش خې گوچياڭ يولداش سۇڭ ئەيرۇڭنىڭ ھەمراھلىقىدا تۇرپاندا خىزمەتلەرنى كۆزدىن كۆچۈردى ھەم بۈيلۈقتا بېغىشلىما يېزىپ بەردى.

宋爱荣同志陪同贺国强同志在吐鲁番考察并在葡萄沟题字

2002 – يىلى يولداش ئابلا قاسىم بېيجىڭدا «جەلپكار شىنجاڭ – تۇرپان ئۈزۈمى پىشتى» ساياھەت – مەدەنىيەتنى ئىلگىرى سۈرۈش پائالىيىتىدە.

2002 年,阿不拉·卡斯木同志在北京“魅力新疆——吐鲁番的葡萄熟了”旅游文化推介活动上

يولداش سۇن چاڭخۇا بۇيلۇقتىكى «دېھقانلار شادلىقى» ئارامگاھىدا شياڭگاڭ «سۇمرۇغ» سۈنئىي ھەمراھ تېلېۋىزىيە ئىستانسىسىنىڭ داڭلىق رىياسەتچىسى ۋۇ شياۋلى بىلەن بىللە.

孙昌华同志陪同香港凤凰卫视著名主持人吴小莉在葡萄沟农家

يولداش رىزۋان ئەبەي تۇرپان سەنئەت ئۆمىكىدىكى سەنئەتكارلار بىلەن بىللە.

热孜万·艾拜同志和吐鲁番歌舞团文艺工作者在一起

يولداش پەرھات توختى تېلېۋىزىيە فىلمى «يۇرتۇم كۈيى» نى ئىشلەشكە قاتناشقان ئارتىسلار بىلەن خاتىرە سۈرەتكە چۈشتى.

帕尔哈提·托乎提同志与贺岁电视剧《约尔特鸣奏曲》剧组演员合影

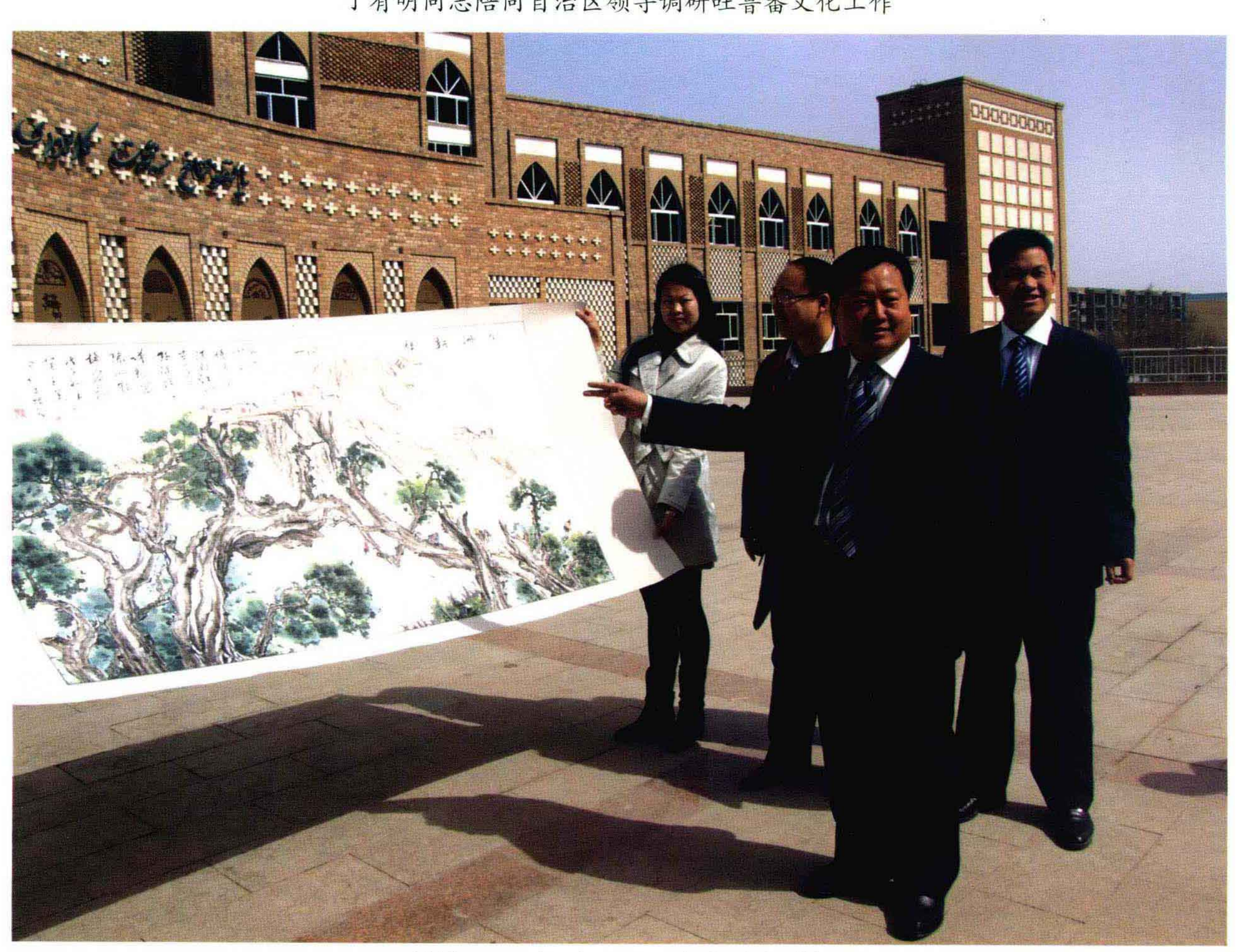
2009 – يىلى 7 – ئاينىڭ 8 – كۈنى، تۇرپان شەھرىنىڭ سىڭگىم يېزىسى مۇرتۇق كەنتىدە «يۇرتۇم كۈيى» نى سۇرەتكە ئېلىشنى باشلاش مۇراسىمى ئۆتكۈزۈلدى.

2009 年 7 月 8 日，在胜金乡木头沟村电视剧《约尔特奏鸣曲》开机仪式上

ئاپتونوم رايون رەھبەرلىرى يولداش دىڭ يۇمىڭنىڭ ھەمراھلىقىدا تۇرپاننىڭ مەدەنىيەت خىزمىتىنى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلدى.

丁有明同志陪同自治区领导调研吐鲁番文化工作

رەسساملار تۇرپان ئاممىۋى سەنئەت سارىيىغا رەسىم سوۋغا قىلدى.

书画艺术家为吐鲁番群众艺术馆赠画

CCTV

2006 ــ يىلى 9 ــ ئايدا، ب د ت مائارىپ ــ پەن ــ مەدەنىيەت تەشكىلاتىنىڭ ۋەكىلى «تۇرپان مۇقام ۋارىسلىرىنى تەربىيەلەش مەركىزى» نىڭ يۇپۇقىنى ئېچىش مۇراسىمىدا.

2006 年 9 月,联合国教科文组织代表在吐鲁番木卡姆传承中心揭牌仪式上

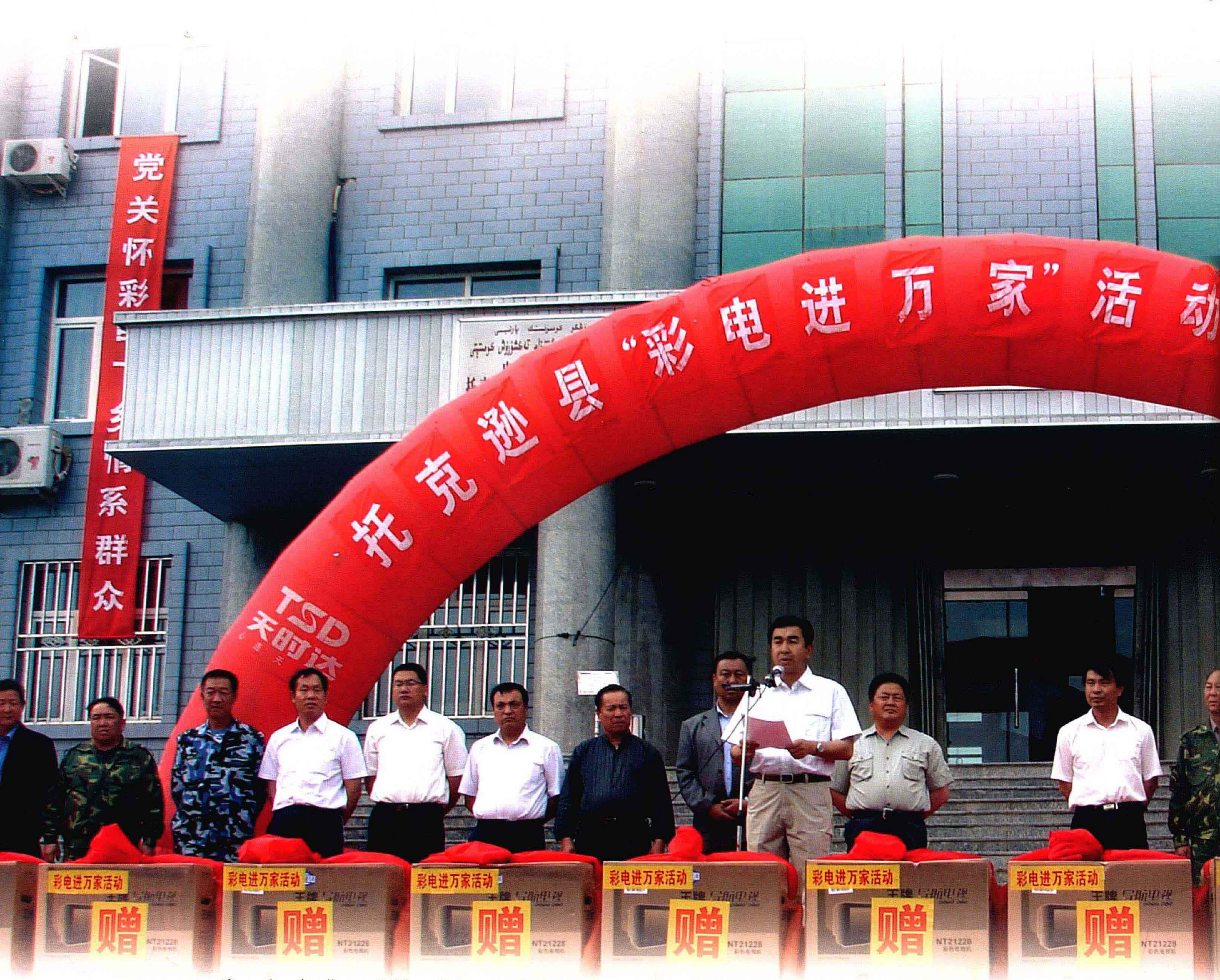
2008 ــ يىلى 8 ــ ئايدا، مەملىكەتلىك مۇزىكانتلار جەمئىيىتىنىڭ رەئىسى شۇ پېيدۇڭ قاتارلىقلار پىچاندا تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلدى.

2008 年 8 月,徐沛东同志等在鄯善县采风调研

吐鲁番木卡姆传承中心揭牌仪式

中国新疆维吾尔《吐鲁番木卡姆》传承中心

新疆维吾尔自治区人民政府

«شىزاڭ — شىنجاڭ قۇرۇلۇشى»، «رادىيو — تېلېۋىزىيەنى ئون مىڭلىغان ئائىلىلەرگە يەتكۈزۈش»، «ناھىيە — يېزىلارنىڭ مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى» قاتارلىقلار ھەر مىللەت ئاممىسىغا نەپ يەتكۈزدى.

"西新工程"、"广播电视进万家"、"百县千乡文化工程"等活动惠及各族群众

送仪式
TSD
天时达
彩电进万家活动
彩电进万家活动
赠
赠
NT21228
NT21228
中国人民政治协商会议
县委员会
KONKA康佳
中共新疆维吾尔自治区委员会
吾尔自治区人民政府
进万家工程”赠

ئاپتونوم رايونلۇق مەدەنىيەت نازارىتىنىڭ مۇقام مۇتەخەسسىسلىرى گۇرۇپپىسى مۇھاكىمە يىغىنىدا.

自治区文化厅木卡姆专家组研讨会

تەتقىقات گۇرۇپپىسى تۇرپاندا.

课题组在吐鲁番

تەتقىقات گۇرۇپپىسى پىچاندا.

课题组在鄯善

ئاپتونوم رايونلۇق سەنئەت تەتقىقات ئورنىنىڭ مۇتەخەسسىسلەر گۇرۇپپىسى مۇزاكىرە يىغىنىدا.

自治区艺术研究所专家组讨论会

مۇقام ماتېرىياللىرىغا قاراپ چىقىلماقتا.

审读木卡姆资料

مەملىكەتلىك مۇزىكانتلار جەمئىيىتىنىڭ رەئىسى شۈ پېيدۇڭ بىلەن كومپوزىتور تيەن گې لۈكچۈن مۇقام ئورۇنداش گۇرۇپپىسىدىكىلەرنى يوقلىدى.

徐沛东、田歌同志看望鲁克沁木卡姆表演队

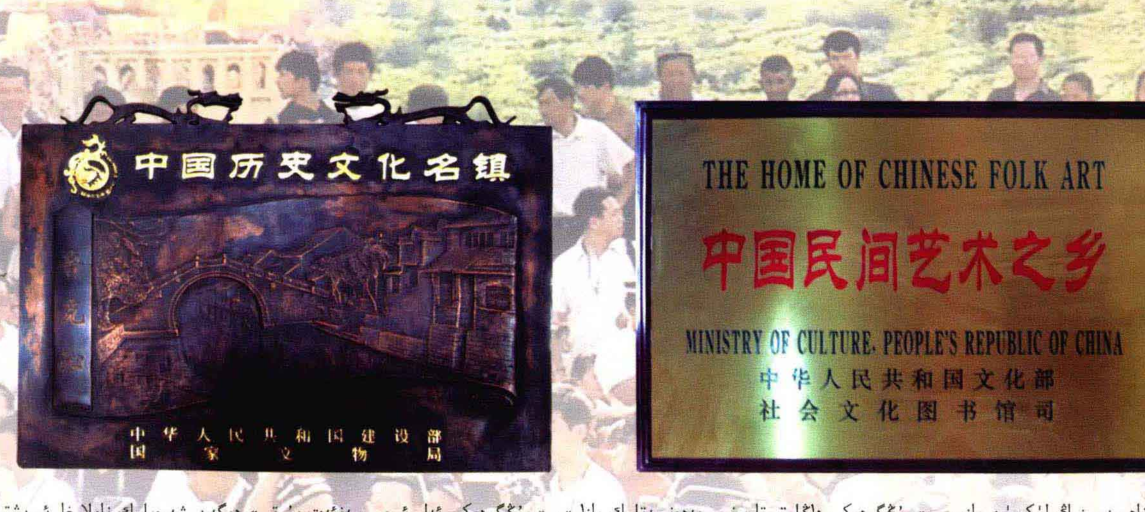

ئاپتونوم رايونلۇق مەدەنىيەت نازارىتىنىڭ مۇقام مۇتەخەسسىسلىرى گۇرۇپپىسى مۇھاكىمە يىغىنىدا.

自治区文化厅木卡姆专家组研讨会

国家西部课题《吐鲁番木卡姆研究》阶段性成果汇报会

پىچان ناھىيەسىنىڭ لۈكچۈن بازىرى «جۇڭگودىكى داڭلىق تارىخىي مەدەنىيەتلىك بازار»، «جۇڭگودىكى ئەل ئىچى سەنئەت يۇرتى» دېگەن شەرەپلىك ناملارغا ئېرىشتى.
鄯善县鲁克沁镇荣获中国历史文化名镇和中国民间艺术之乡的荣誉称号

国家西部课题《吐鲁番木卡姆研究》开题会

共创新疆美好明天 万人麦西来甫大联欢
强合作 促进共同发展
展旅游经济 弘扬丝路文化
热烈 贺吐峪沟千佛洞洋海古墓群荣获"国家级文物 护单位"
烈欢迎各位领导来吐峪沟景区旅游观光

中国·新疆 吐鲁番木卡姆

大自然的恩赐和人类的创造是相依共存的。

木卡姆是流传在天山南北，

以绿洲农耕为主要生产方式的民族中的一种音乐现象。

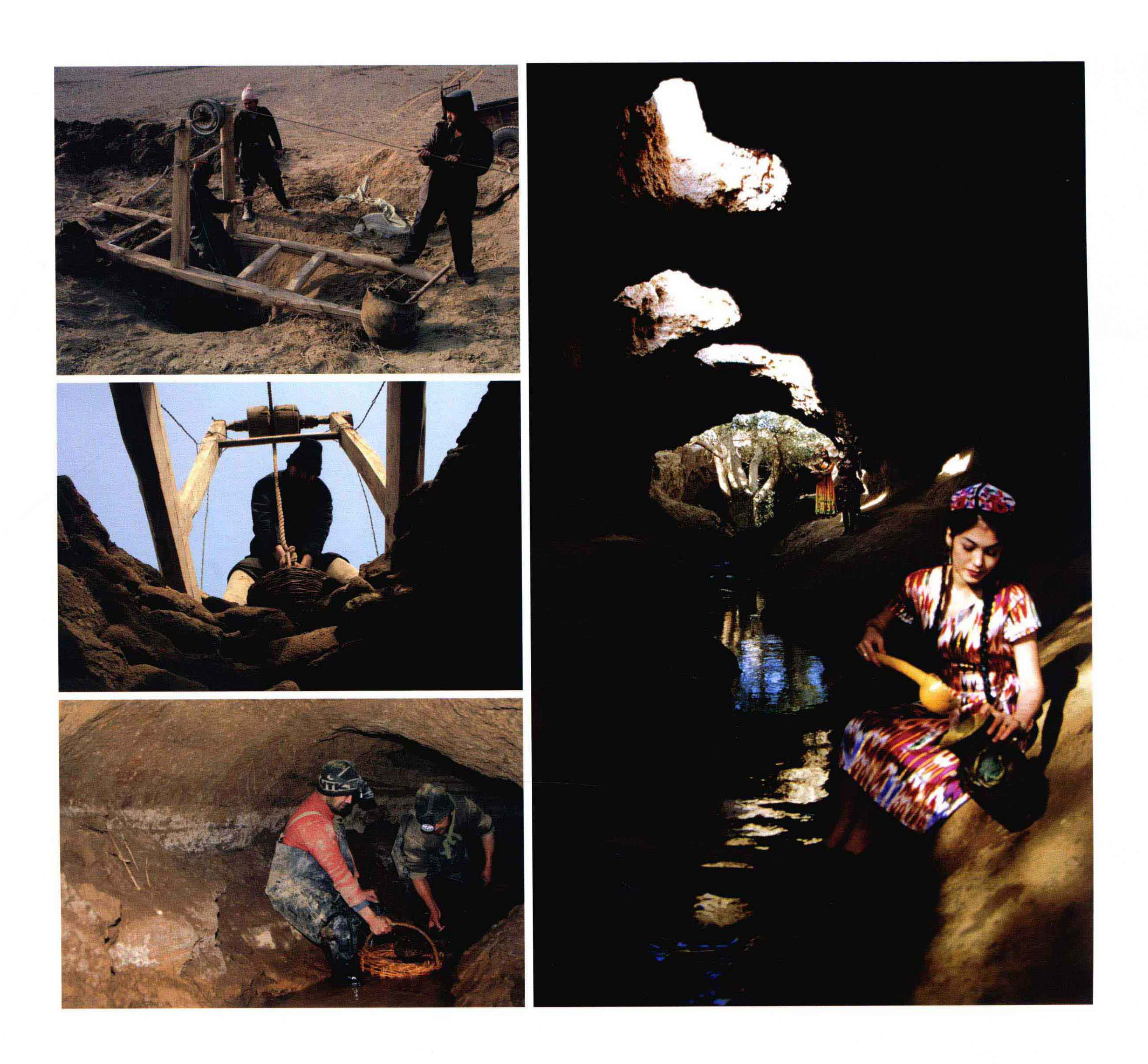

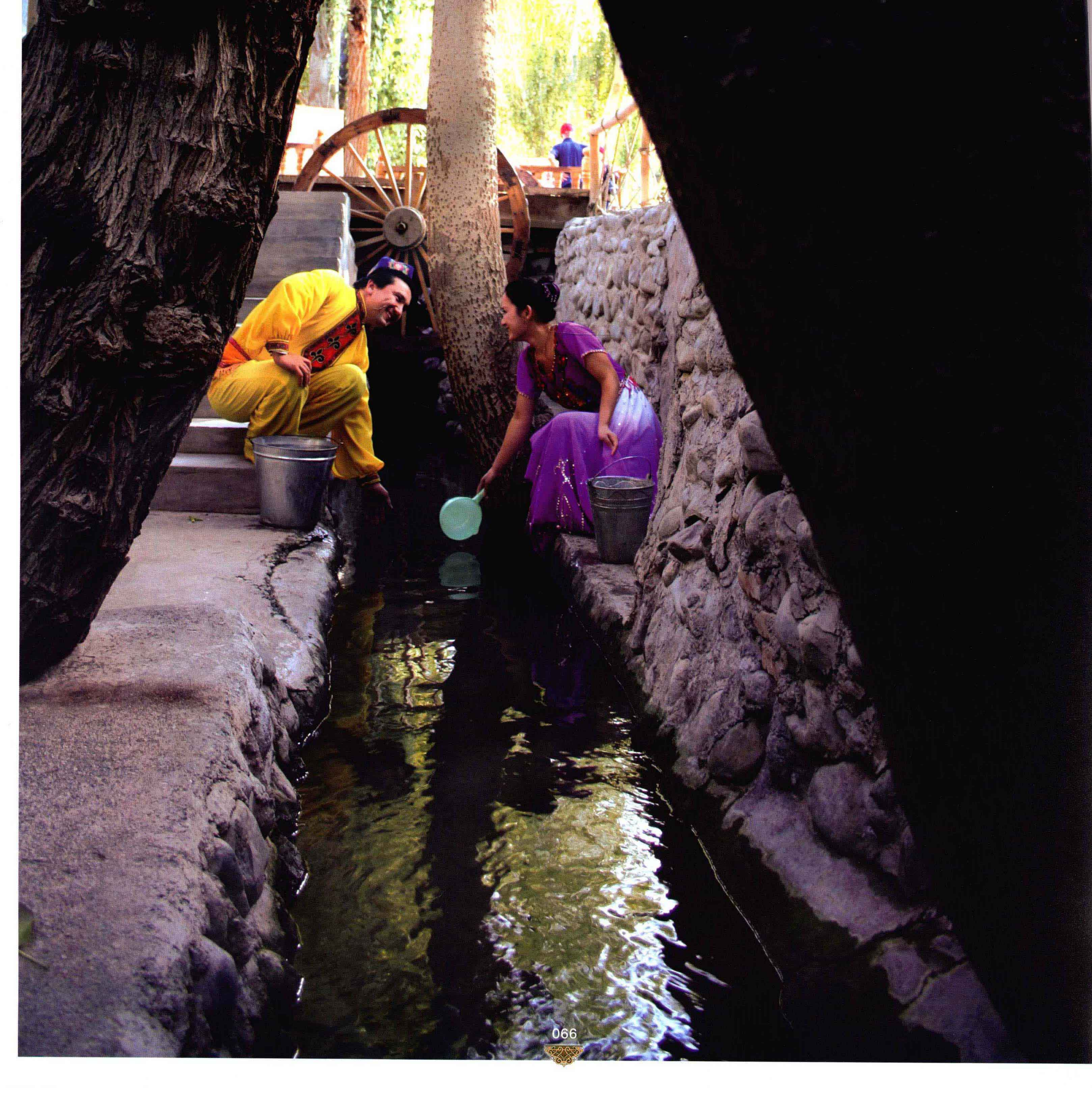

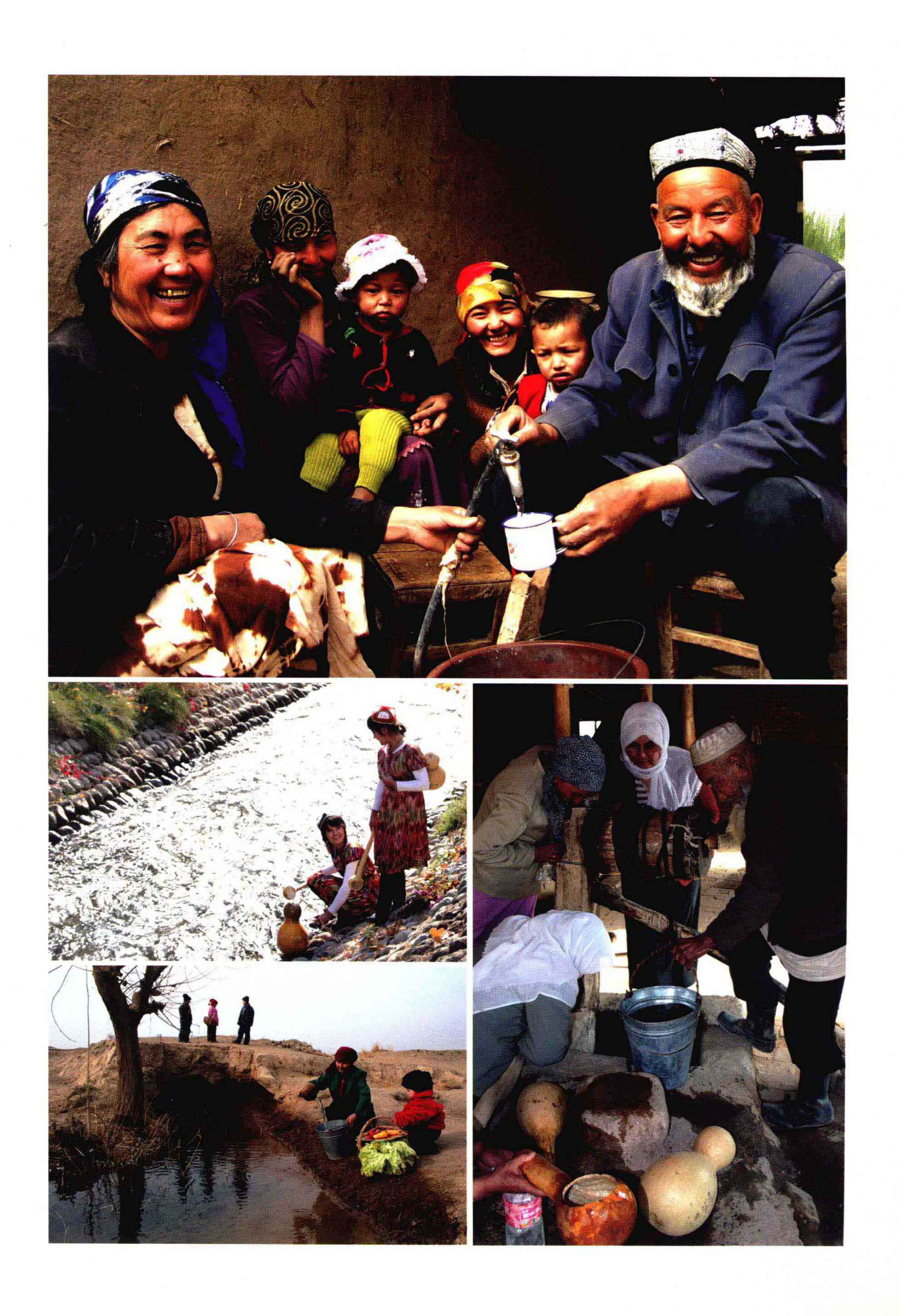

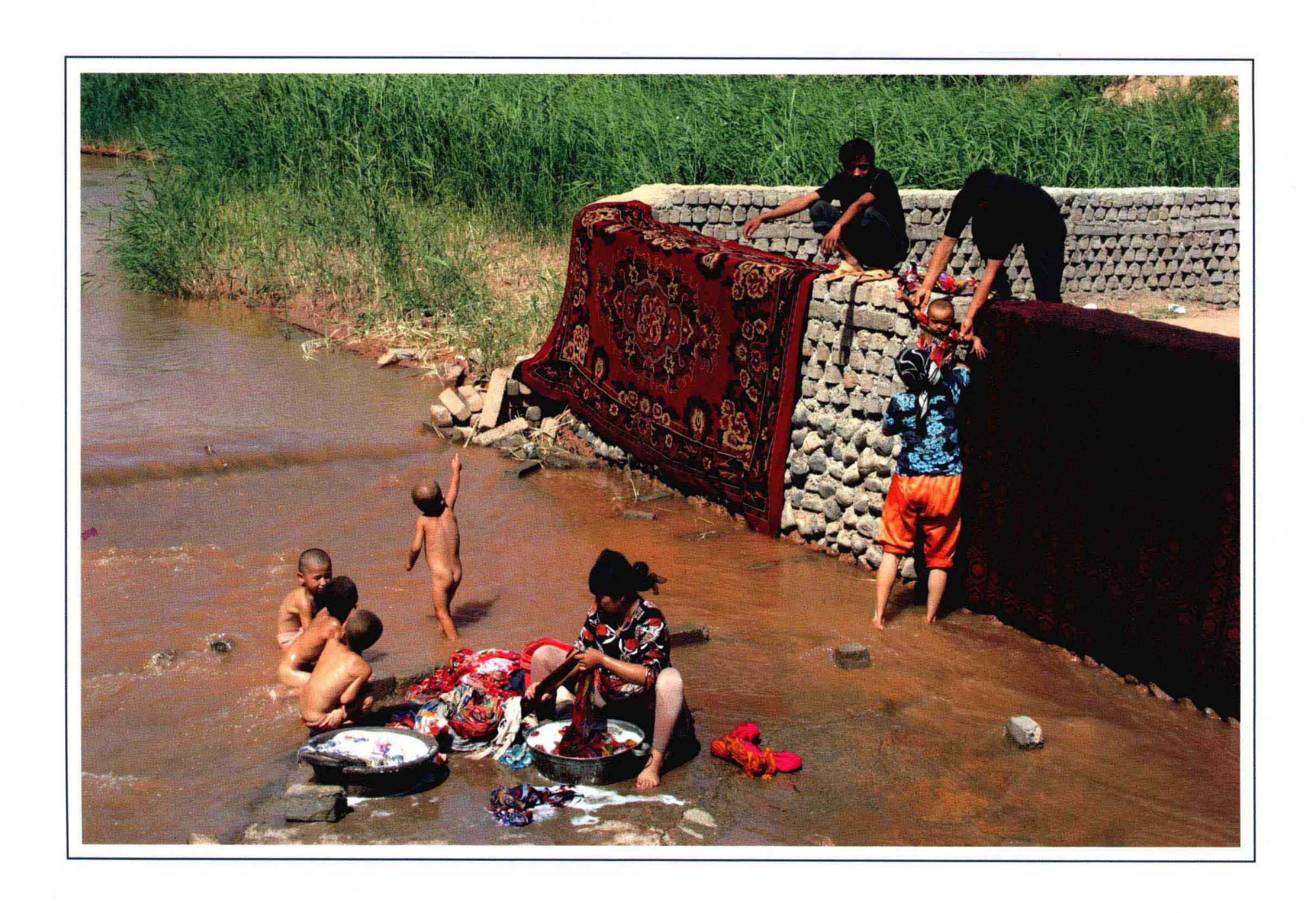

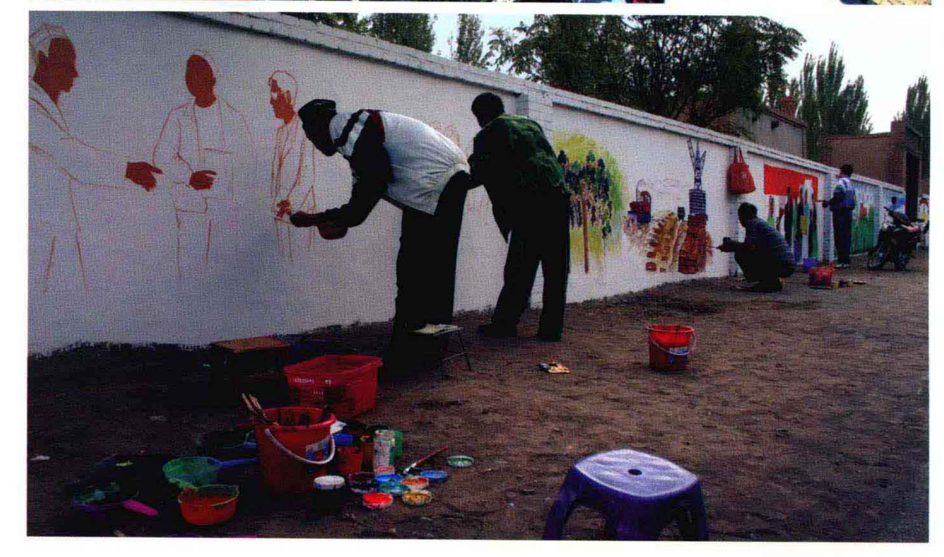

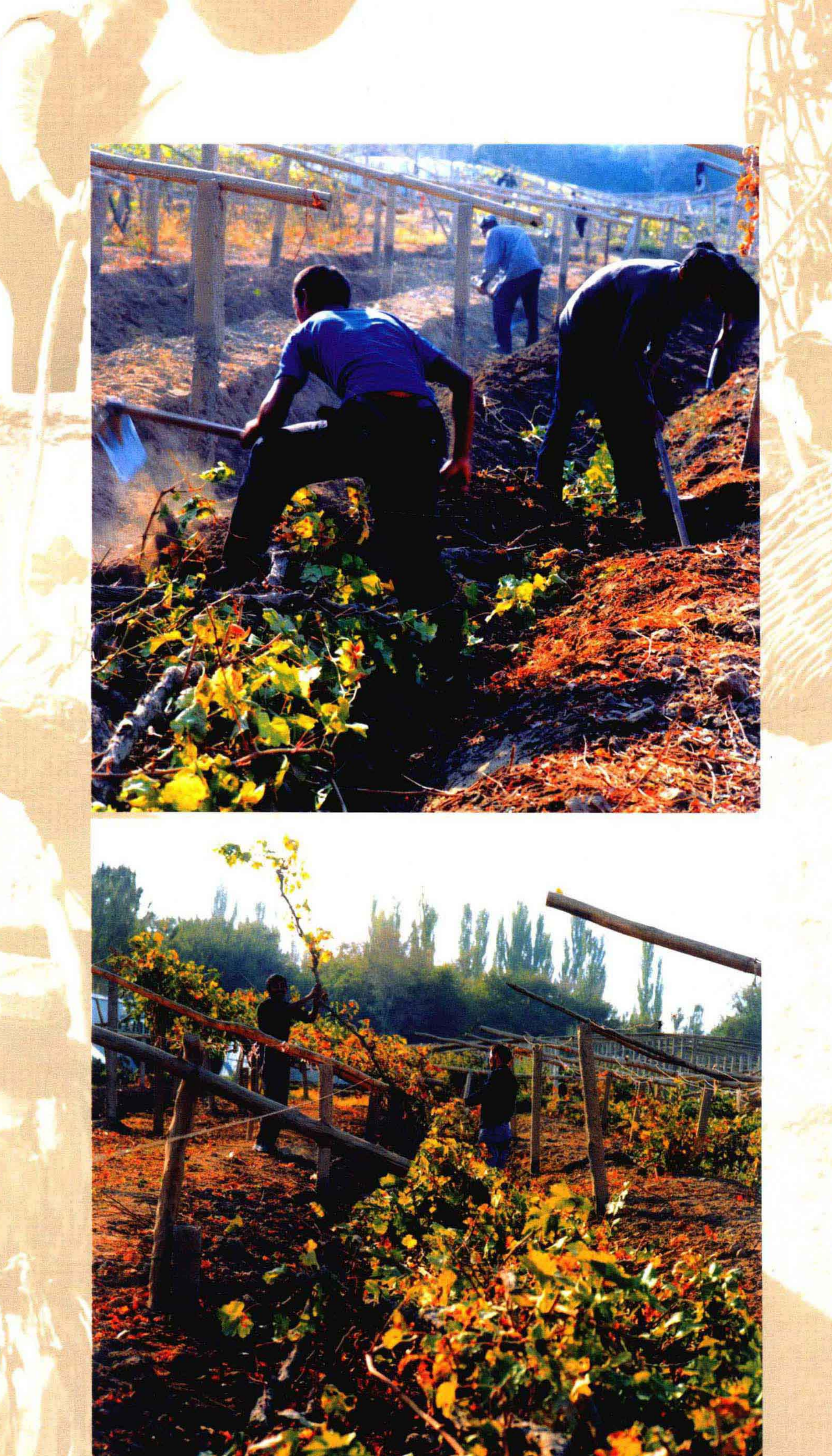

葡萄
0002

国家5A级旅游景区

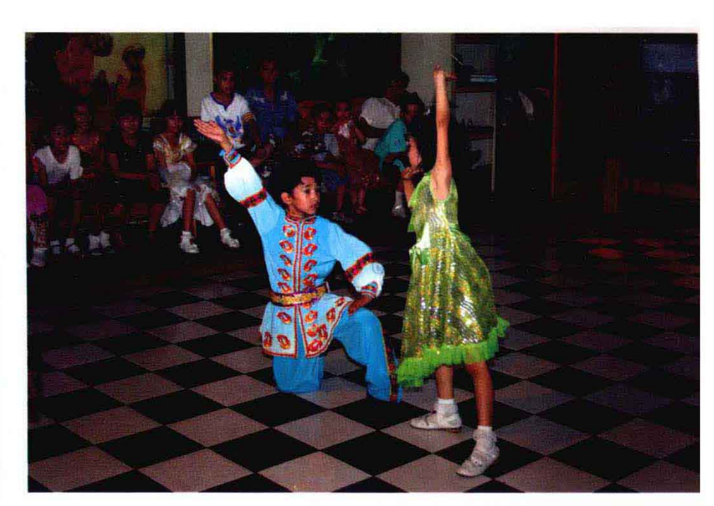

发展旅
品文化
火洲历史文

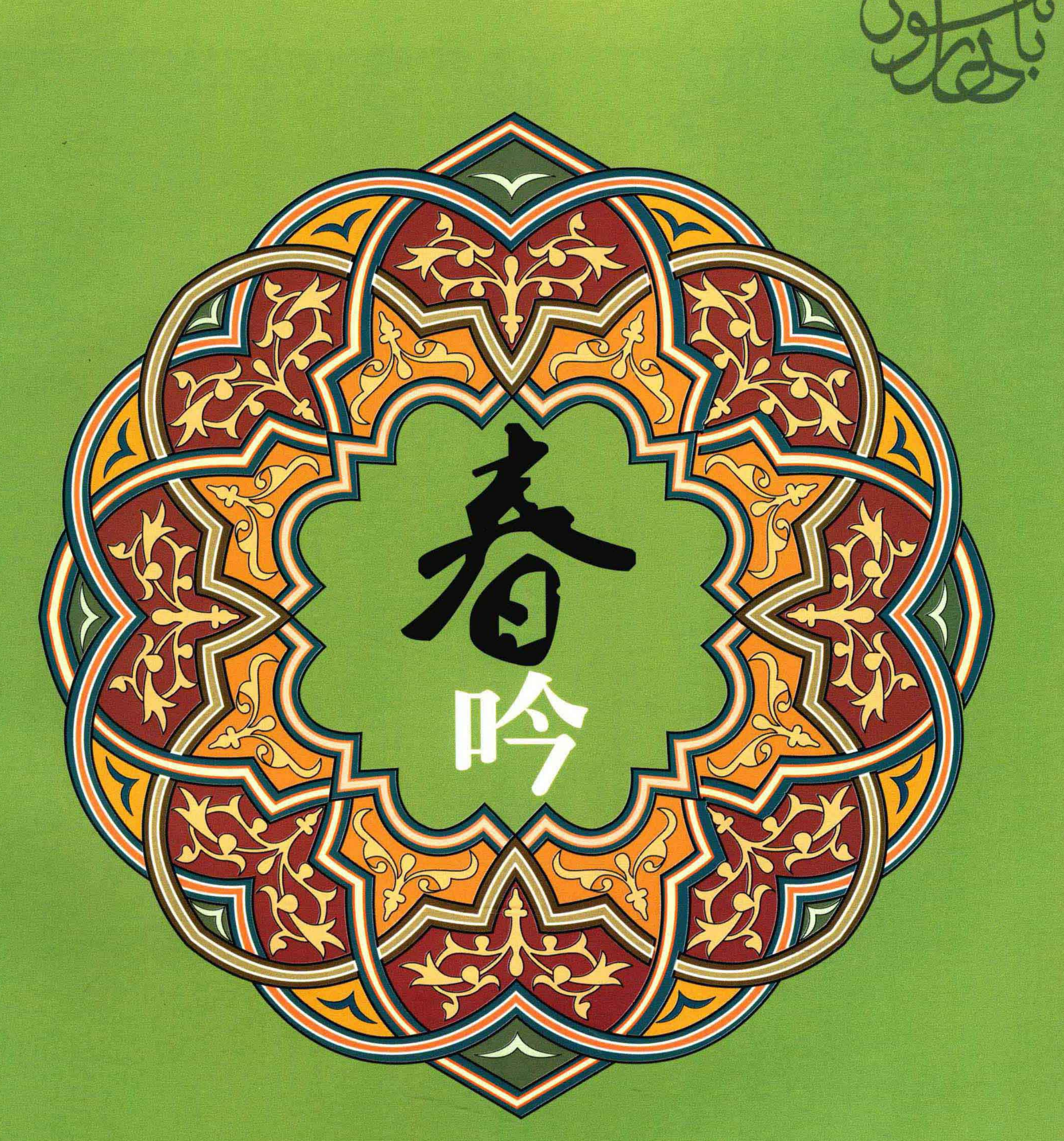

中国·新疆 吐鲁番木卡姆

花开芬芳，绿染盆地，和风送来早醒的吐鲁番，乐曲响彻大地，新的希望已开始孕育。心灵的向往用文字永远书写不尽，爱情的神话在琴弦上舞动不止。

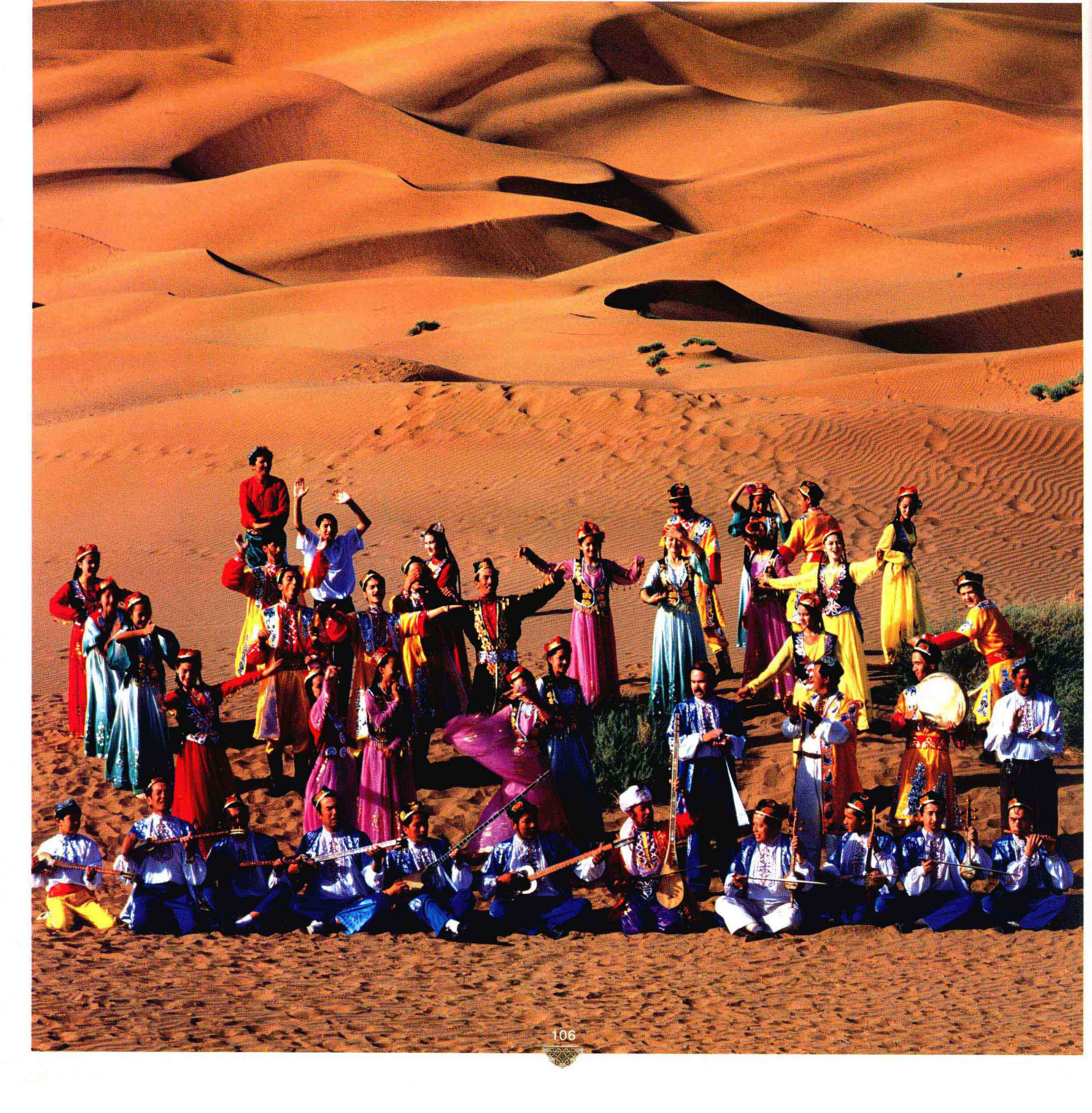

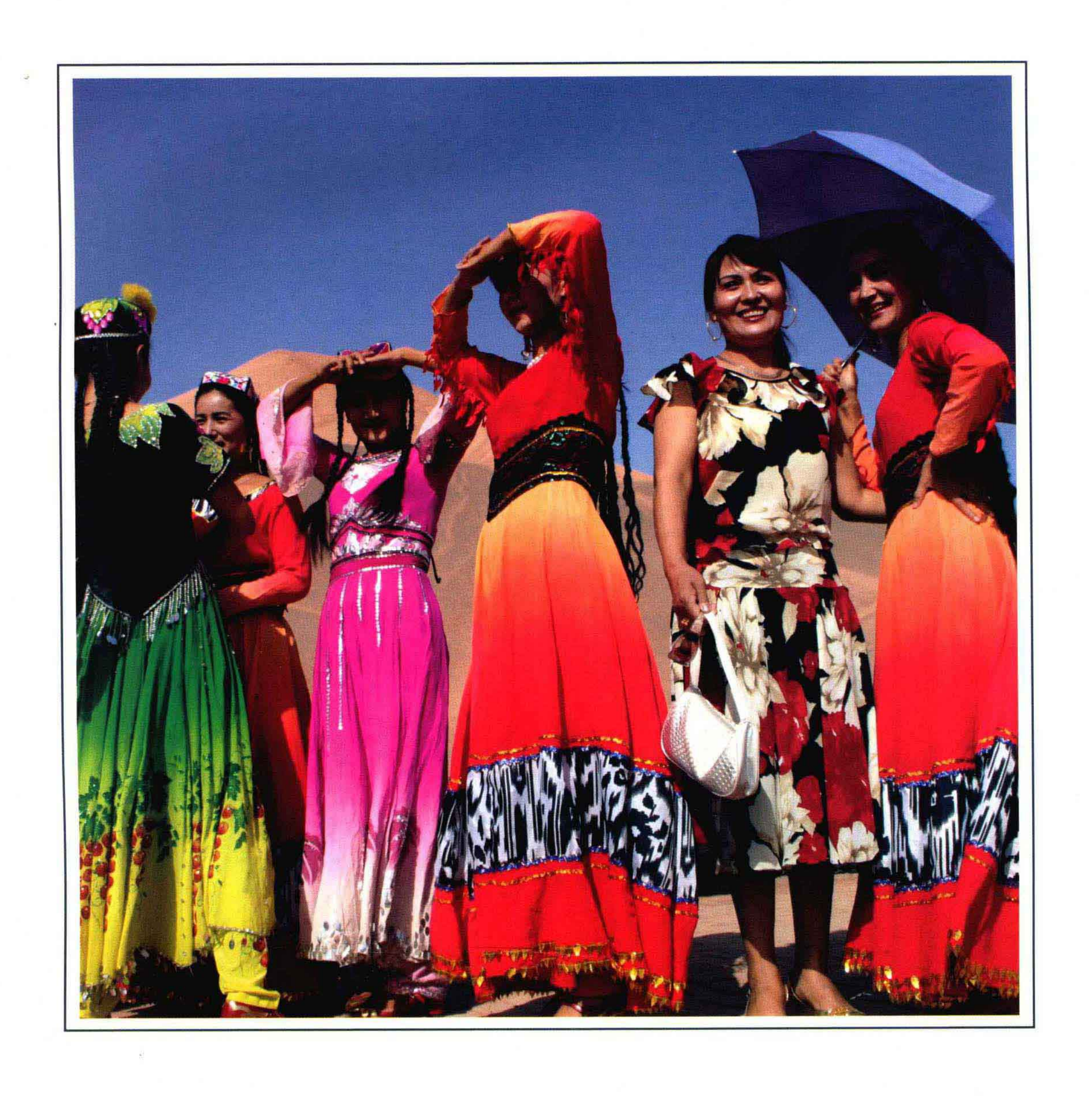

交河古韵
Mukam Concert-The Ancient Prosody of Jiaohe

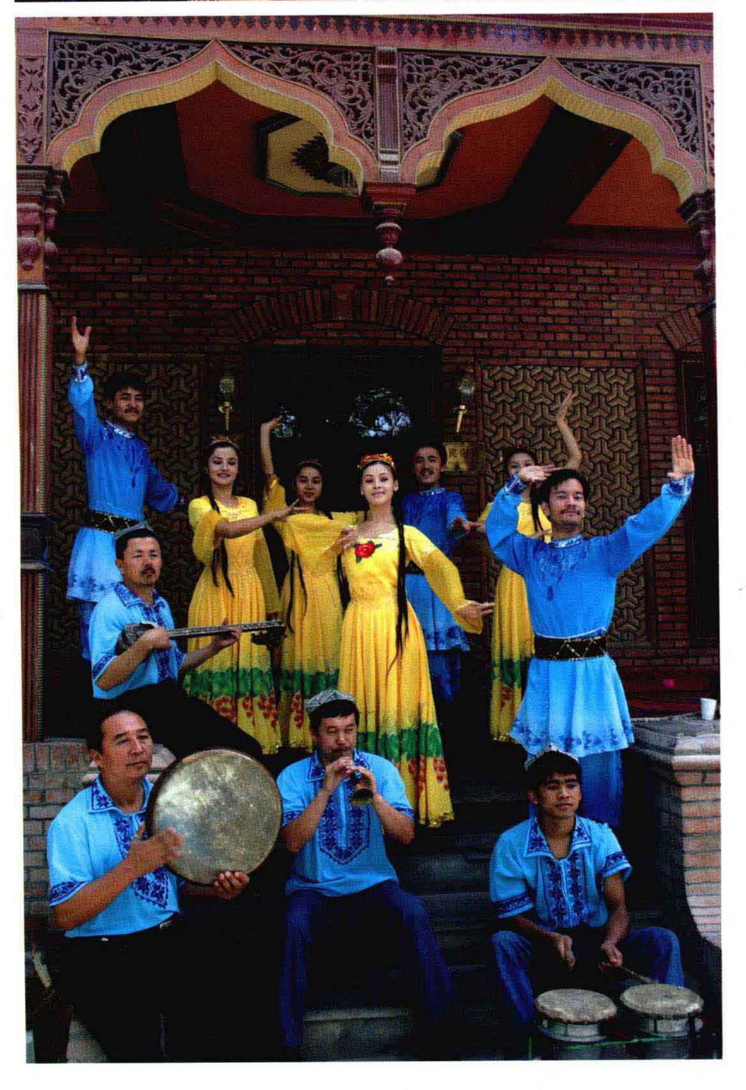

Charm

中国·新疆 吐鲁番木卡姆

吐鲁番木卡姆

维吾尔木卡姆作为东西方乐舞文化交融的结晶，记录和印证了不同人群乐舞文化之间相互传播、撞击、荟萃、交融的历史。独特的生态环境使绿洲人具有着对音乐特殊的情感和杰出的才华。

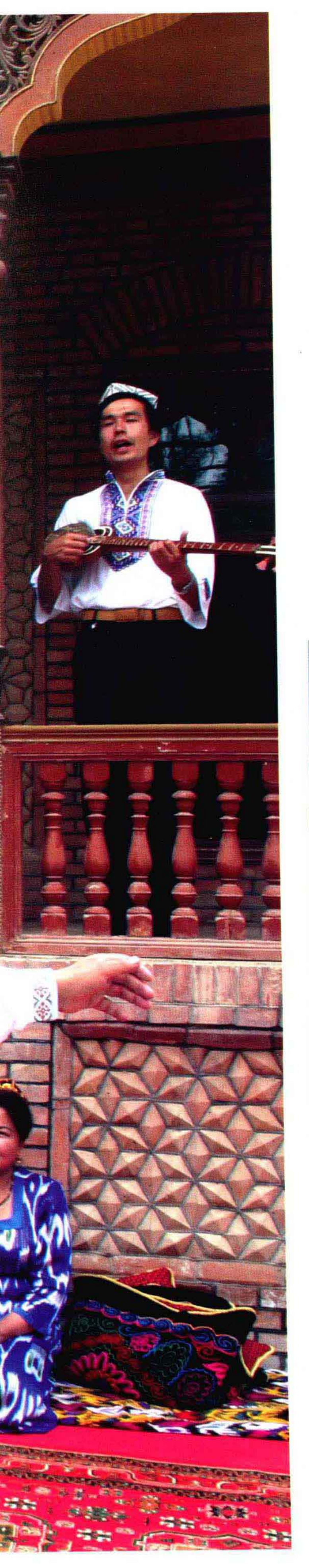

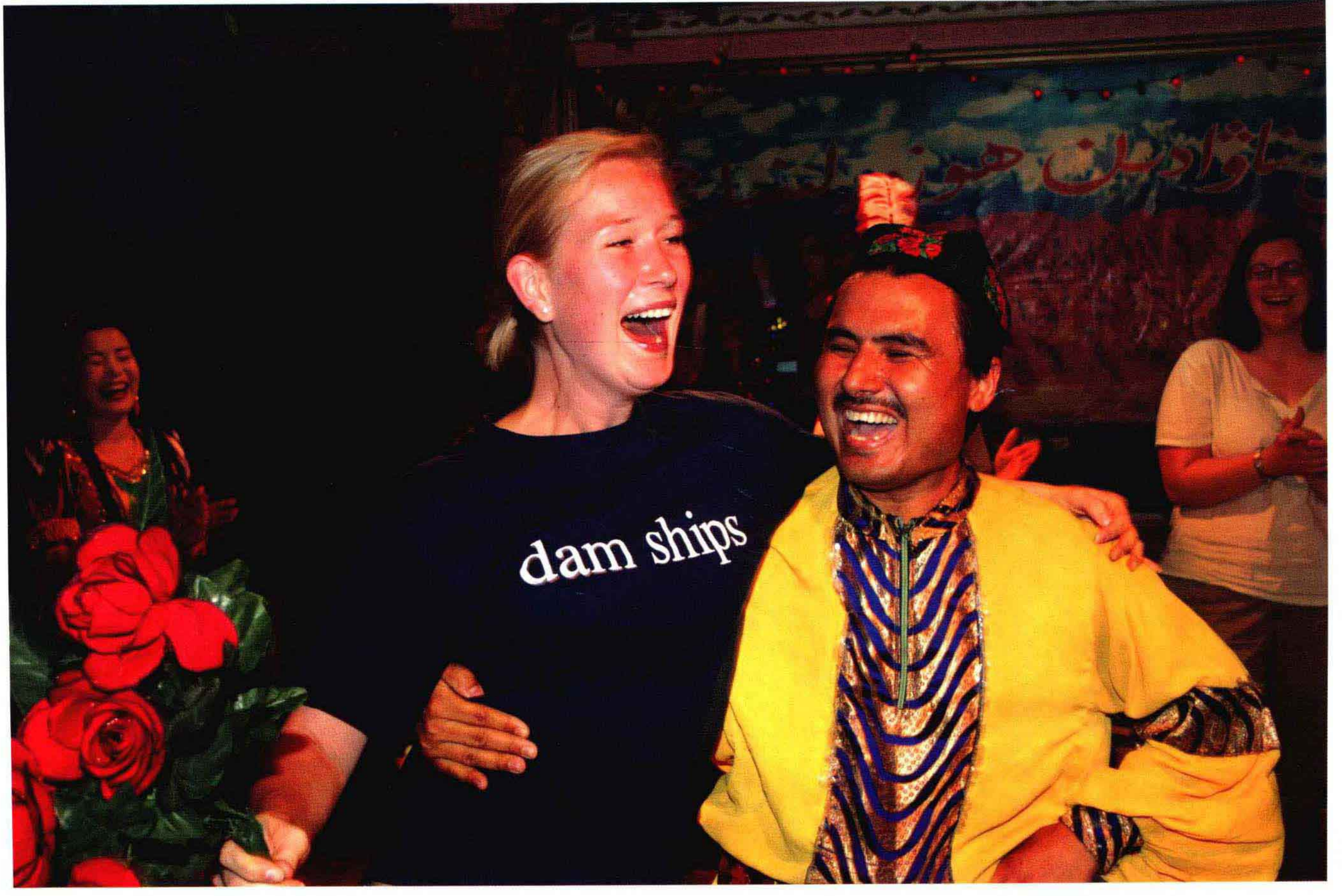

民俗

dam ships

AGSA

AGSA

爱国歌曲大家唱

中国·新疆 吐鲁番木卡姆

硕果累累，瓜果飘香，丰收的欢畅，耕耘的甜蜜。
脉动的历史，把祖先托付给我们的生命目标，
凝结成对大地和母亲的挚爱。

秋韵

爱国歌曲大
—新疆·吐鲁
主办：中央宣传部　中
文化部　广电总局
共青

唱
CCTV
办　教育部
全国总工
国文
CCTV

激
CCTV
大家唱

主办：中央宣传部　中央文明办　教育部
文化部　广电总局　总政治部　全国总工会
共青团中央　全国妇联　中国文联

CCTV
激情广场
唱

CCTV

CCTV
CCTV

CCTV
育部

主办：中央宣传部　中央文明办　教育部
广电总局　总政治部　全国总工会
全国　联　中国文联
CCTV

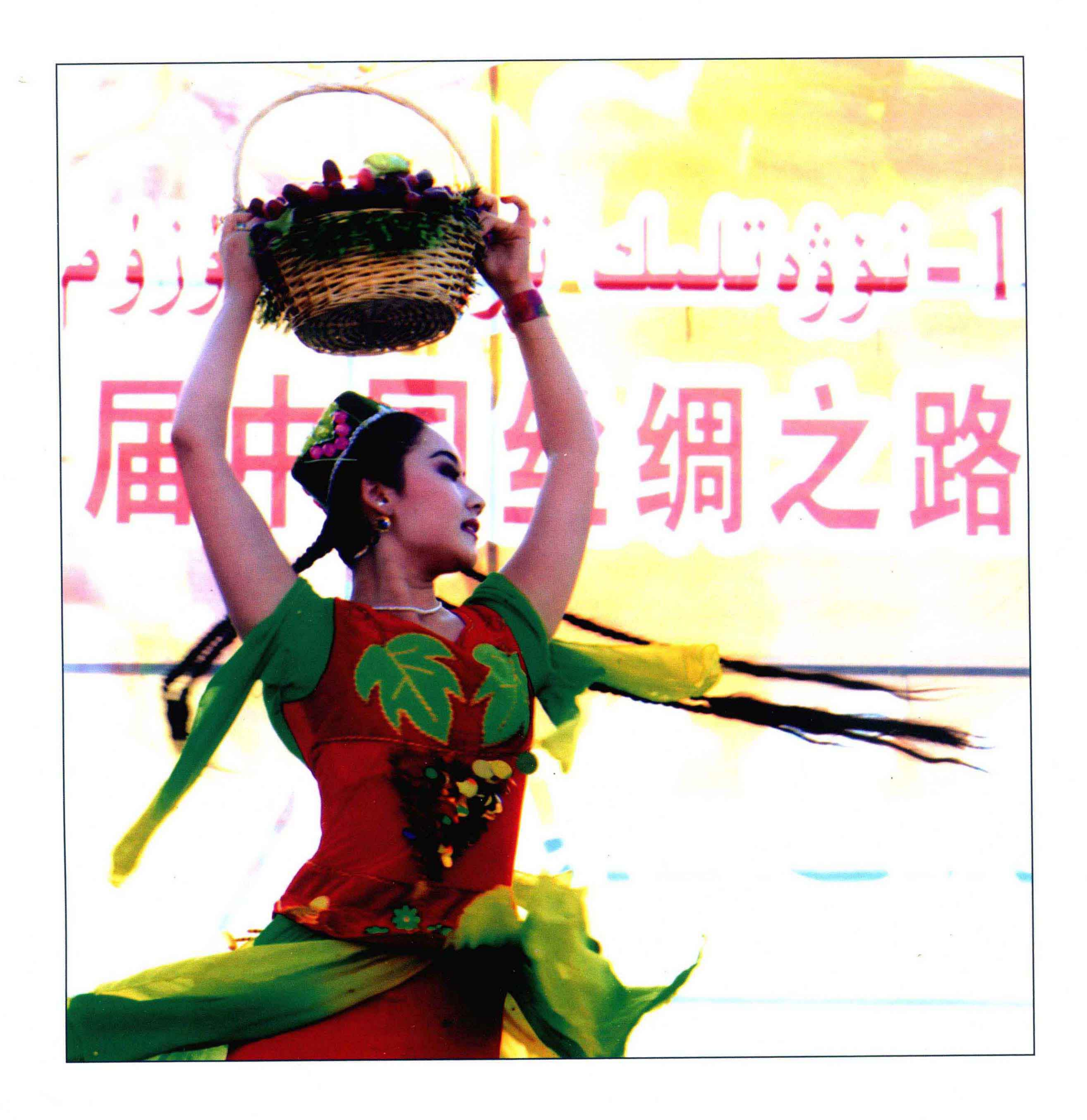

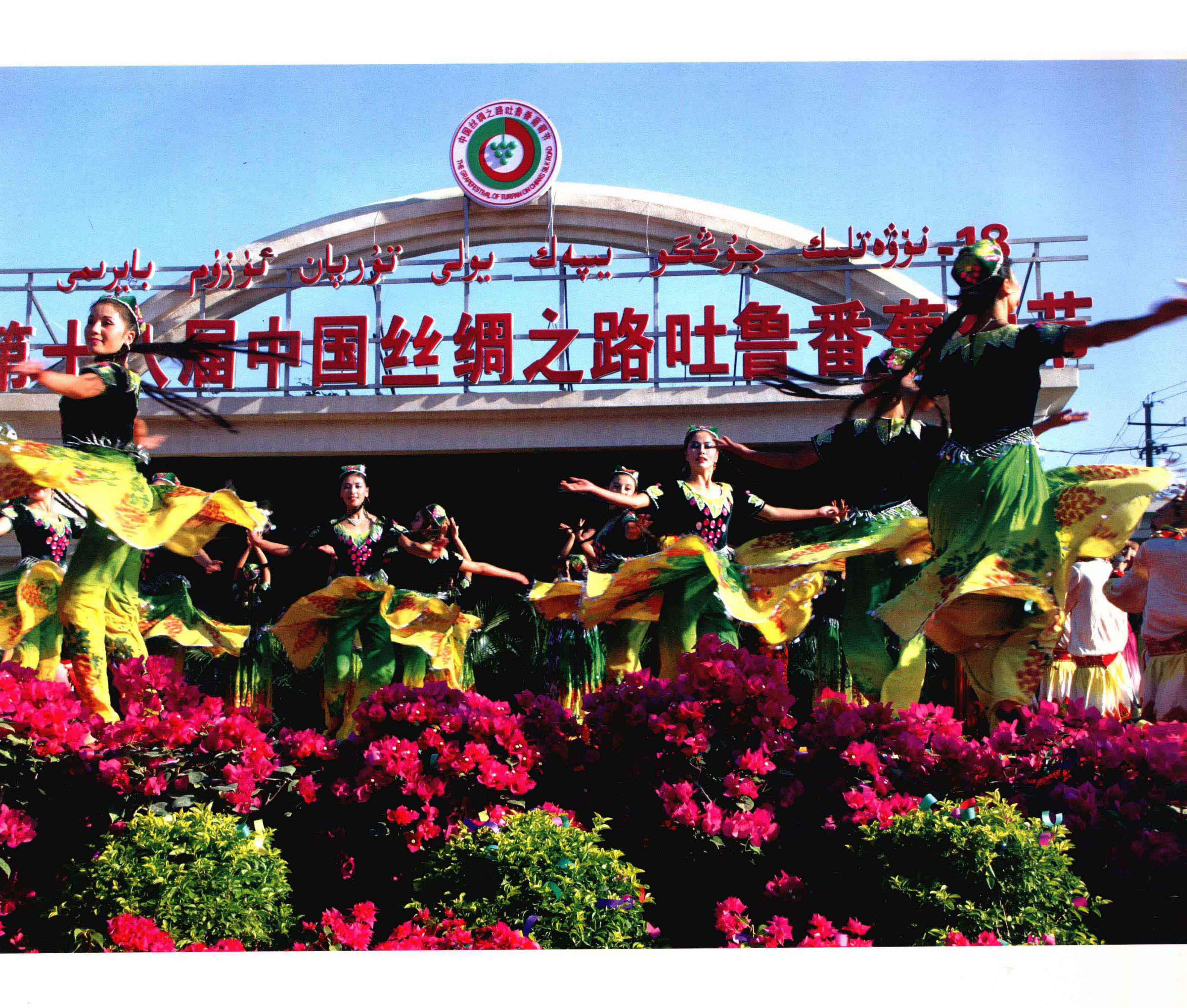

2006
第三届新疆国际旅游节
第十五届中国丝绸之路吐鲁番葡萄节
圆满成功!
祝第三届新疆国际旅游节暨
第十五届中国丝绸之路吐鲁番葡萄节圆满成功!

届中国丝绸之路

18-نۆۋەتلىك جۇڭگو يىپەك يولى تۇرپان ئۈزۈم بايرىمى
届中国丝绸之路吐鲁番

第十八届中国丝绸之路吐鲁番葡萄节

鲁番葡萄节
pan Grape Festival
新疆吐鲁番地区行政公署
主办单位：新疆维吾尔自治区旅游局
新疆维吾尔自治区文化厅

鲁番葡萄节

丝绸之路吐鲁番葡萄节

第十七届

国丝绸之路吐鲁番葡萄节

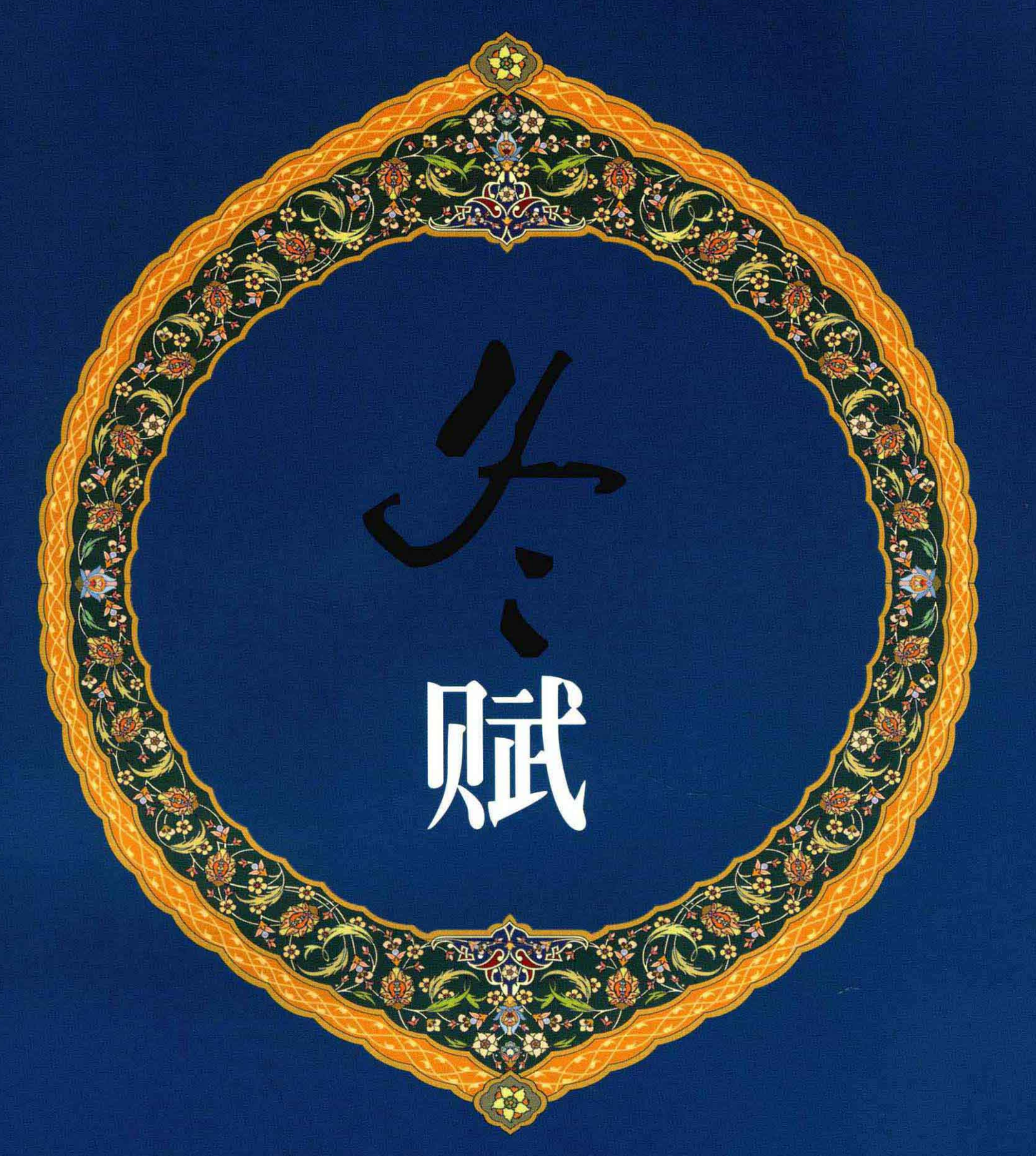

乐
赋

科普大篷车

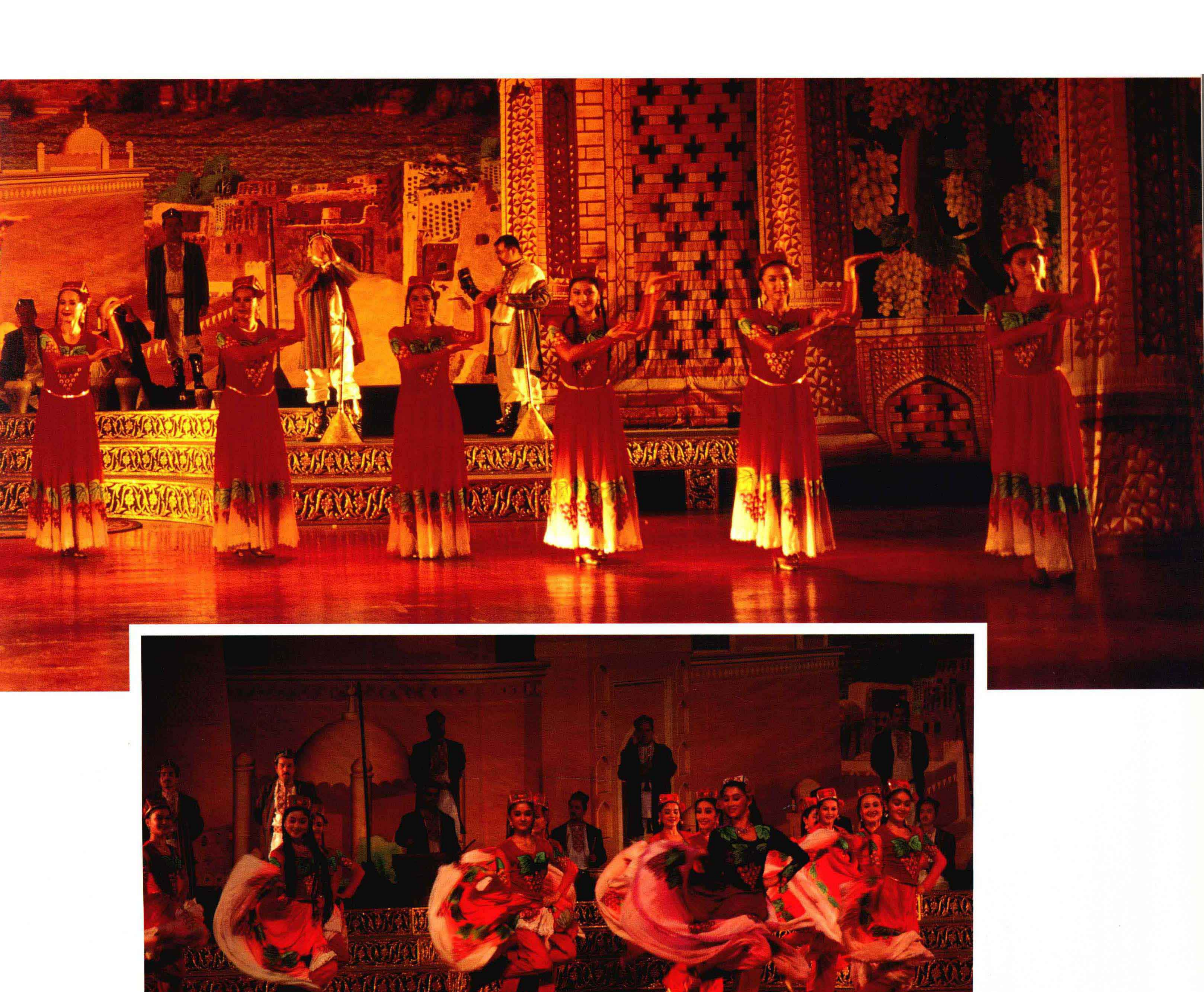

后记

创意、构思、写作、阅读、考证是心智付出的过程，也是收获享用的过程。当一案的文字和图片摆在我的面前时，我被他们至真至诚的成就感和满足感所感染，伴着烟卷味、汗渍味的气息，我逐篇逐片地赏阅起来。

吐鲁番是一个声振天下、聚集凝合人类历史文明和现代文明的地方。她让一个又一个、一群又一群的人们不知疲倦、不求回报投入进去，把人生、事业、理想、追求、爱情和对幸福生活的渴望编织成永远的乐章。

“吐鲁番文化”是一个泛指的概念。挖掘、保护、传承吐鲁番文化是一个历史过程。而我们着手进行的《吐鲁番木卡姆研究》仅是吐鲁番文化中的一个基本单元。吐鲁番木卡姆是吐鲁番维吾尔族民间文化，是吐鲁番文化的一个有形载体，贴切地说，数百年来经一代又一代人的口传心授、耳濡目染，不断地融合丰富演化到今天，她和吐鲁番人的气质、特征一样，是吐鲁番人的文化形象和生存状态的一个侧面。

挖掘、整理吐鲁番木卡姆，可以让吐鲁番文化升级增值，使其精神的、物质的功能和作用成为推动当代人文建设、推动社会和谐进步的力量或是一个抓手，用这片绿洲所孕育出来的坚韧、开放、包容、宽厚的精神，激励人们鉴史知今、敬重人生、崇尚文明、创造新财富、建设新家园。

在2006年编辑整理《吐鲁番木卡姆》专辑（原始乐谱资料）的基础上，我们再度与新疆艺术研究所合作，以《吐鲁番木卡姆研究》课题为载体，在深入、全面、系统地整理收编吐鲁番木卡姆资料、图片及论证、求证的过程中，不仅是做学术上的探讨和研究，而且对吐鲁番木卡姆的历史源流、吟唱舞乐的基本形态及所蕴含的民间音乐艺术，在词意、演奏、服饰、表达上的多元性、借鉴性和对不同时期不同民族文化的吸收融合性等方面，作了一个直观、通俗的介绍诠释。我们企望以画册为吐鲁番木卡姆的民俗运用和大众化社会实践提供一个相对的标准和参照范例。

原全国人大副委员长铁木尔·达瓦买提，一直以来关注新疆维吾尔木卡姆的研究、保护，不遗余力地指导工作。原全国文联主席周巍峙数次来新疆调研采风，倡导传承好木卡姆。自治区党委常委、宣传部部长李屹听取汇报并批拨经费，指示："要出精品，把思想性、学术性、艺术性和通俗化、普及性都很好地结合兼顾起来。"自治区文化厅党组书记韩子勇、自治区维吾尔木卡姆研究会的领导和专家对课题一如既往地关注并给予人力、财力的支持。吐鲁番地委、行署多任领导对课题高度重视和支持，地委刘新胜书记审阅画册并作序，行署伊力汗·奥斯曼专员审阅画册，对课题成果的出版给予协调支持，地区人大工委党组书记、主任阿不拉·卡斯木及行署副专员西克然木·吾甫尔参与并协调了事务性工作。

阿布力孜·亚阔夫是《维吾尔大词典》、维吾尔文学《福乐智慧》的主要译审，年近八旬，不顾身疾不适，多次来吐鲁番深入乡村、农家，面对面地反复校勘文辞字义，大大提高了课题文字的质量水平。努斯来提·瓦吉丁、李树辉、李季莲、迪力夏提·帕尔哈提、刘克、买买提明·买买提力等多年倾注心力研究并致力于木卡姆文化的应用普及。闫建国、王为民、马成翔等专家组成员在案头工作和演出事务非常繁忙的情况下，几度寒暑挤出时间来吐鲁番反复调研、取样，考证原始素材、资料。吐尔逊·司马义、热西提·卡斯木、马合木提·艾再孜、买合木提·肉孜、马席、艾力·买买提、阿不都·热合曼、阿不都·热伊木、尼亚孜·韩木都等专(兼)职工作者搁下工作和生产农活，参与配合课题组的工作，毫无保留地把民间散落的木卡姆的实证信息和实物(活本)介绍给课题组。承接画册设计印制的曹阳，认真造访专家，深入民间采风，理思路、出创意。

我部众多同事几年来不但承担了课题组组织协调、后勤保障等案前善后工作，而且在画册编辑出版阶段，联手热打文字战。吐鲁番地区文体局、旅游局、文物局、县(市)委宣传部提供了(档案)资料、图片，配合协助了我们的工作。

在画册统稿、编目、增删文字和图片及体例、风格定位和艺术品位的把握上，我们集贤纳智、廓清思路。为了直接明确吐鲁番木卡姆的历史渊源、地理方位和文化属性，画册定名为"高昌乐韵——中国·新疆吐鲁番木卡姆"，在架构编目上，借意大自然气象节律特征，以日晖、月弦、春吟、夏诵、秋韵、冬赋过渡，尽可能地体现历史、客观、理性的创作宗旨，并专门配制了鲁克沁民间表演的《潘吉尕木卡姆》专辑光盘，以飨读者。画册也填补了《吐鲁番文化的盛宴》丛书系列画册类的空白。湖南新闻出版局和湖南美术出版社的领导专家指导了编印工作。

该画册从立项到出版，历时三年多，数百人参与配合。正是薪尽火传的民众把中华民族的精神血脉，以热量和红色的标志传递给我们，我们才有可能再现曾经的"一千零一夜"的昨天和新丝绸之路上的今天。

受我们的水平所限，本画册难免有所疏漏缺失，在此我们代表课题组特向为画册编辑出版付出心血的同志表示感谢，同时，诚望得到读者的帮助指正。

中共吐鲁番地委委员、宣传部部长：石瑟瑕

2010年3月21日

Postscript

The "Turpan Culture" is a conception in general. To excavate, protect, and carry on the Turpan culture is a historical process. The Study on Turpan Mukamu is only one base unit of the Turpan culture which we set about. The Turpan Mukamu is a Turpan Uygur folk culture, she is a visible carrier for Turpan culture, relevantly to say, she has evolved to today through unceasing fusion, that inspires true understanding . Through the refining generation by generation in several hundred years, she has become an aspect of culture image and living condition of Turpan people just like the temperament and characteristic of Turpan people.

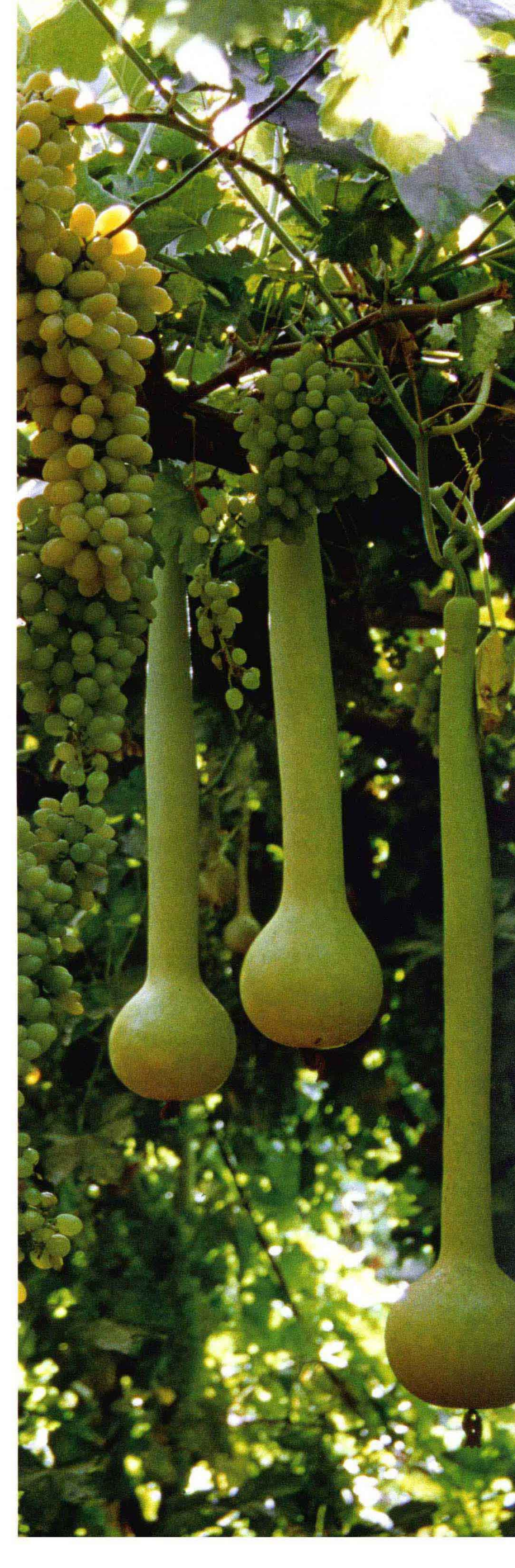
Based on compiling and collating the special "Turpan Mukamu" (original music book materials) in 2006, we again made cooperation with the Xinjiang Art Research Institute, and with the subject the "Study on Turpan Mukamu" as a carrier, in course of going deep in overall and systematically into compiling and incorporating the Turpan Mukamu materials, pictures, doing demonstration, and making verification, not only we do academic study, but also we give a visual and popular introduction and annotation to the historical retrieve to Turpan Mukamu and the characteristics of multi-element, borrowing ideas from meaning of word, performance, clothing ornament, and expression to the basic chant dance and music, and the folk music art implicated therein. We scheme to provide a relative standard and referencing example with the picture album as folk utilization and popular social practice for the Turpan Mukamu.

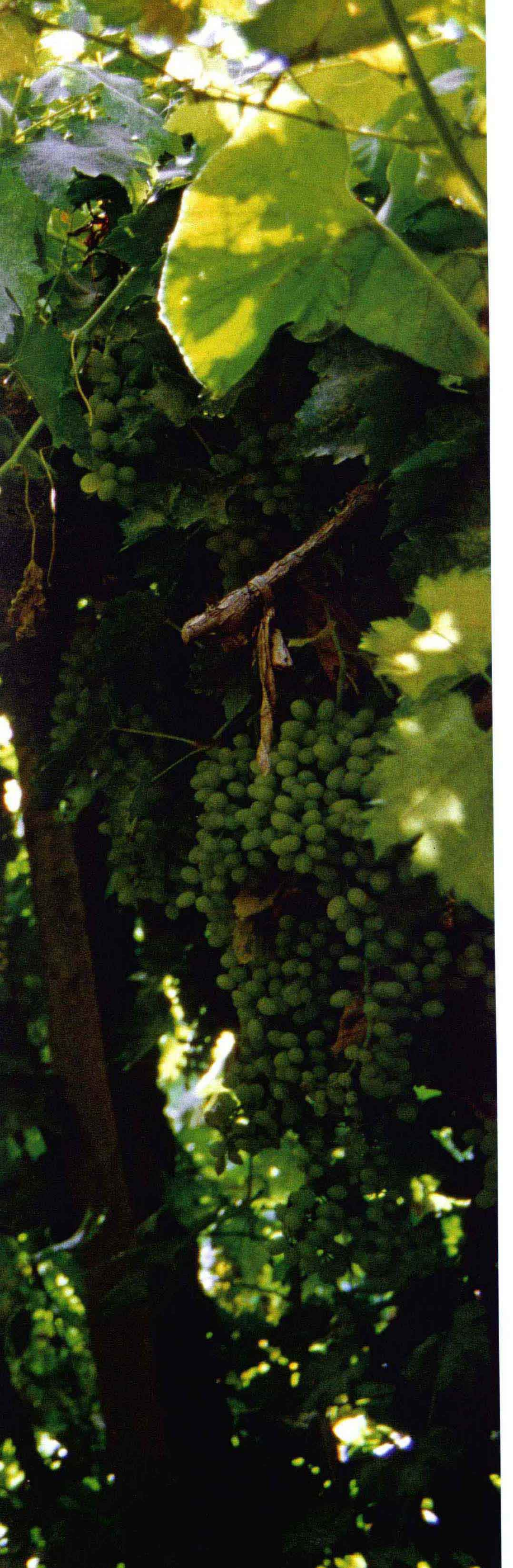
In the treatment to make uniformity, catalogue, additions and deletions of texts and pictures, stylistic rules, style positioning, and art grade for the picture album, we gather worthy persons and take their wisdoms, and make clear the way of thinking. In order to directly make clear and definite to the historical origin, dimensional orientation and culture nature of the Turpan Mukamu, the picture album is named as "Gaochang Music Rhyme—China·XinjiangTurpan Mukamu", and for the structure of the catalogue, it borrows meaning from the characteristics of the rhythm of nature atmospheric phenomena, which makes transition with day glow, mooned chord, spring chant, summer recitation, autumn rhyme, and winter ode to embody historical, objective, and rational creation tenet as much as possible, and it has specially prepared a compact disc of special Panjiga Mukamu which is performed by Lukeqin in satisfying readers.

Limited by our level, it is hard to avoid oversight and miss and lack in the picture album, here we acknowledge with best thanks to the comrades who have made painstaking efforts for the compilation and publication of the picture album in behalf of the subject group! At the same time, we sincerely hope readers can give suggestion and helping .

Shi Huiqiong, the member and publicity department secretary of the CPC Turpan Prefecture Committee

March, 2010

خاتىمە

«تۇرپان مەدەنىيىتى» كەڭ دائىرىلىك ئۇقۇم. تۇرپان مەدەنىيىتىنى قېزىش، قوغداش ۋە ئۇنىڭغا ۋارىسلىق قىلىش تارىخىي جەريان، قولىڭىزدىكى «تۇرپان مۇقاملىرى ھەققىدە تەتقىقات» پەقەتلا تۇرپان مەدەنىيىتىنىڭ كىچىك تەركىبىي قىسمى. تۇرپان مۇقاملىرى تۇرپان ئۇيغۇرلىرى ئارىسىدا تارقالغان خەلق سەنئىتى بولۇپ، ئۇ تۇرپان مەدەنىيىتىنىڭ ماددىي شەكلى، توغرىسىنى ئېيتقاندا نەچچە يۈز يىللار مابەينىدە دىلدا ساقلىنىپ، ئاغزاكى ئېيتىلىپ، قۇلاقتىن قۇلاققا يېتىپ، ئۈزلۈكسىز بېيىپ بۈگۈنگىچە داۋاملىشىپ كەلگەن، ئۇ تۇرپانلىقلارنىڭ مىجەز- خۇلقى، خاراكتېرى بىلەن زىچ بىرىكىپ كەتكەن بولۇپ، تۇرپانلىقلارنىڭ مەدەنىيەت ئوبرازى ۋە مەۋجۇتلۇق ھالەتلىرىنى يارقىن يورۇتۇپ بېرىدۇ.

2006- يىلى تەھرىرلەپ رەتلەنگەن تۇرپان مۇقاملىرى (دەسلەپكى نوتىلار) نى قايتا تەھرىرلەش ئاساسىدا، بىز شىنجاڭ سەنئەت تەتقىقات ئورنى بىلەن يەنە بىر قېتىم ھەمكارلىشىپ، «تۇرپان مۇقاملىرى ھەققىدە تەتقىقات» تېمىسىنى ئاساس قىلىپ، تۇرپان مۇقاملىرىغا دائىر ماتېرىيال، رەسىملەرنى توپلاش، دەلىللەش جەريانىدا، ئىلمىي مۇھاكىمە ۋە تەتقىقات ئېلىپ بېرىپلا قالماي، تۇرپان مۇقاملىرىنىڭ تارىخى، ئورۇندىلىشى، ئۇسۇل — مۇزىكىسىنىڭ ئاساسى شەكلى ۋە ئۆز ئىچىگە ئالغان خەلق مۇزىكا سەنئىتى، مەزمۇنى، ئېيتىلىشى، كىيىم- كېچەكى، ئىپادىلەشتىكى كۆپ خىللىقى، تەربىيىۋى ئەھمىيىتى ۋە ئوخشىمىغان دەۋرلەردىكى مىللىي مەدەنىيەتلەر بىلەن بىرىكىش، سىڭىشىش قاتارلىق ئالاھىدىلىكلىرىنى بىۋاستە كۆزەتتۇق، ھەمدە ئاممىباپ تىلدا يېشىپ بەردۇق. بىز بۇ «سۈرەتلىك قوللانما» نى تۈزۈش ئارقىلىق، تۇرپان مۇقاملىرىنىڭ ئەل ئارىسىدا تارقىلىشى ۋە ئاممىباپلىشىشى ئۈچۈن نىسبى ئۆلچەم ۋە پايدىلىنىش ئۈلگىسى تۇرغۇزۇپ بەردۇق.

«سۈرەتلىك قوللانما» نىڭ ماقالىسىنى تەييارلاش، مۇندەرىجە تۇرغۇزۇش، تەھرىرلەش ۋە رەسىملەرنىڭ رەت تەرتىپى، ئالاھىدىلىكىنى بېكىتىش، سۈپەت ئۆتكىلىنى چىڭ ئىگىلەشتە، بىز نۇرغۇن كىشىلەردىن مەسلىھەت ئېلىپ، قايتا- قايتا پىكىر ئالماشتۇرۇپ، مۇزاكىرىلىشىپ، پىكىر يولىمىزنى ئايدىڭلاشتۇردۇق. تۇرپان مۇقاملىرىنىڭ تارىخى مەنبەئەسى، دەۋرى ۋە مەدەنىيەت خاراكتېرىنى بىۋاستە يورۇتۇپ بېرىش ئۈچۈن، «سۈرەتلىك قوللانما» غا «ئىدىقۇت كۈيلىرى - تۇرپان مۇقاملىرى» دەپ نام بېرىپ، قۇرۇلما ۋە مۇندەرىجە جەھەتتىن تەبىئەت كېلىماتىنىڭ رېتىم ئالاھىدىلىكىدىن پايدىلىنىپ، قۇياش چەشمىسى، ئاي جىلۋىسى، باھار تىۋىشى، ياز لەززىتى، كۈز جەزبىسى، قىش جۇلاسىدىن ئىبارەت ئالتە بۆلەك بويىچە تۈرگە ئايرىپ، تارىخىي بولۇش، ئوبيېكتىپ بولۇش، ئىدراكى بولۇشتەك ئىجادىيەت مەقسىتىنى ئىمكانقەدەر ئىشقا ئاشۇردۇق. ھەمدە لۈكچۈن خەلقى ئارىسىدا ئېيتىلىپ كېلىۋاتقان «پەنجگاھ مۇقامى» نىڭ مەخسۇس پىلاستىنكىسىنى «سۈرەتلىك قوللانما» بىلەن بىرلىكتە ئوقۇرمەنلەرنىڭ ھوزۇرىغا سۇندۇق.

سەۋىيىمىزنىڭ چەكلىك بولۇشى تۈپەيلى «سۈرەتلىك قوللانما» دا يېتەرسىزلىكلەردىن ساقلىنالمىغان بولۇشىمىز مۇمكىن. بۇ يەردە تېما گۇرۇپپىسى نامىدىن «سۈرەتلىك قوللانما» نى تەھرىرلەش، نەشر قىلىشقا يۈرەك قېنىنى سەرپ قىلغان يولداشلارغا رەھمەت ئېيتىمىز! شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئوقۇرمەنلەرنىڭ ياردەم ۋە كۆرسەتمە بېرىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

ج ك پ تۇرپان ۋىلايەتلىك كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، تەشۋىقات بۆلۈمىنىڭ باشلىقى شى خۇيچيۈڭ

2010- يىل 1- ئاينىڭ 11- كۈنى

由中共吐鲁番地委宣传部与新疆维吾尔自治区艺术研究所联合制定选题并申请立项的《吐鲁番木卡姆研究》，2006年列入国家社会科学基金艺术学项目西部课题。为此组织各学科专业研究力量和相关社会力量，以项目研究目标方向分系统成立了相应的研究组，在各方面的积极努力下，课题研究已完成基础性工作。

西克然木·吾甫尔

音乐研究组：

闫建国（课题主持人、新疆维吾尔自治区艺术研究所研究员）

马成翔（新疆艺术剧院创作室副主任、一级作曲）

吐尔逊·司马义（原鄯善县鲁克沁镇文化站站长、国家级木卡姆传承人）

艾力·买买提（鄯善县鲁克沁镇文化站站长）

闫建国

舞蹈研究组：

库来西·热介甫（新疆艺术剧院创作室主任、一级编导）

热西提·卡斯木（吐鲁番地区歌舞团副团长、二级编导）

唱词研究组：

阿布力孜·亚阔夫（原新疆维吾尔自治区语委会副主任、研究员）

王为民（新疆木卡姆艺术团党委书记、副研究员）

李树辉（新疆社会科学院民族研究所副所长、研究员）

迪力夏提·帕尔哈提（新疆维吾尔自治区艺术研究所副所长、副研究员）

王为民

摄像录音组：

刘　克（新疆音像出版社副社长、高级录音师）

路建军（新疆维吾尔自治区艺术研究所艺术档案室主任、二级摄像师）

阿不力克木·库尔班（新疆维吾尔自治区艺术研究所艺术档案室副主任、二级摄像师）

国家社会科学基金艺术学项目

《吐鲁番木卡姆研究》子课题《高昌乐韵——中国·新疆吐鲁番木卡姆》

编 委 会

新疆维吾尔自治区文化厅
中共吐鲁番地区委员会
吐鲁番地区行政公署
新疆维吾尔自治区艺术研究所
新疆非物质文化遗产保护研究中心

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مەدەنىيەت نازارىتى
ج ك پ تۇرپان ۋىلايەتلىك كومىتېتى
تۇرپان ۋىلايەتلىك مەمۇرىي مەھكىمە
شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سەنئەت تەتقىقات ئورنى
شىنجاڭ غەيرى ماددى مەدەنىيەت مىراسلىرىنى قوغداش، تەتقىق قىلىش مەركىزى